

I Z V J E Š T A J

**o učešću građana u procesima
odlučivanja u BiH za 2009**

CENTRI CIVILNIH INICIJATIVA
ЦЕНТРИ ЦИВИЛНИХ ИНИЦИЈАТИВА

Provodenje istraživanja o
'Stanju učešća građana u odlučivanju u BiH' za 2009. godinu
finansijski je omogućio

Fond Otvoreno Društvo BiH

'Izvještaj o stanju učešća građana u odlučivanju u BiH za 2009 godinu'

Izdavač: Centri Civilnih Inicijativa (CCI) BiH

Za izdavača: Zlatan Ohranović

Izdanje priredio: Igor Stojanović

Projektni tim: Saša Vujičić – koordinacija provođenja istraživanja

Dr Zdravko Zlokapa - analiza pravnog okvira.

Stručna podrška u istraživanju: Partner Marketing Consulting Agency, Banja Luka

Tiraž: 150 kom

Dizajn i priprema: Markos design & print studio, Banja Luka

Banja Luka, mart 2010

© 2009 Centri Civilnih Inicijativa (CCI)

www.ccibh.org

Ovaj izvještaj je kreiran uz podršku Fonda Otvoreno Društvo (FOD) BiH, a stavovi i ocjene iznesene unutar izvještaja ne moraju neophodno predstavljati i stavove FODa.

Centri civilnih inicijativa (CCI) je BiH nevladina i neprofitna organizacija sa misijom da omogući građanima BiH ispunjavanje njihovih interesa i poveća uticaj građana u procesima odlučivanja.

Od svog uspostavljanja 1998. godine **CCI** doprinosi jačanju svijesti pojedinaca i grupa građana kako bi efikasnije sarađivali sa svojim izabranim predstavnicima.

Takođe, **CCI** radi na jačanju odgovornosti vlasti prema građanima i vodi kampanje s ciljem izmjene zakona i politika, kako bi bolje zadovoljavale potrebe građana i bile u skladu sa demokratskim principima i standardima Evropske unije.

Konačno, **CCI** podržava rad drugih organizacija civilnog društva dodjelom grant podrške, prenosom znanja, te zajedničkim koalicionim radom.

Sažetak izvještaja

Centri civilnih inicijativa (CCI) od 2005. godine na godišnjem nivou istražuju stanje učešća građana u procesima odlučivanja u BiH. Procjenjujući percepciju i iskustva građana i javnih službenika prema kriterijumima u vezi sa pravnim okvirom i praksom vlasti u uključivanju građana, CCI daje ocjenu napretka uticaja građana na odlučivanje.

Po provedenim analizama rezultata istraživanja može se zaključiti da je 2009. godina bila najlošija od 2006. na ovom. Ako je u prvoj godini mandata možda bilo i logično da novoizabrane vlasti imaju limitiranu mogućnost da stvari značajno poprave, nakon dvije godine mandata objašnjenja više nema. Neshvatljivo je da povjerenje u rad lokalnih vlasti kod građana izradi samo četvrtina anketiranih građana, a da to nikome ne smeta. Ovi podaci su svakako zvono na uzbunu i nadamo se da će to neko čuti.

I ne radi se ovdje samo o 'još jednoj godini bez dobrog pomaka naprijed' – biće bolje! Radi se o nedopustivoj sporosti u normalizaciji života, pri čemu ta normalizacija ima veze samo sa poštovanjem građana, uvažavanjem njihovih stavova i elementarnom odgovornošću za poštovanje zakona i principa dobre uprave od strane vlasti. Naprosto je uvredljivo biti građanin u ovakvim uslovima.

Pristup korišten tokom istraživanja za 2009. go-

dinu imao je, kao i u ranijim istraživanjima, dva ključna pravca:

- analiza pravnog okvira u vezi sa učešćem građana i
- istraživanje iskustava građana o njihovom učešću u lokalnom odlučivanju.

Unutar procjene *pravnog okvira* obuhvaćeni su relevantni pravni akti¹ koji u obavezujućem smislu definišu mogućnost građana da učestvuju u procesima odlučivanja.

Istražujući iskustva građana iz učešća u lokalnom odlučivanju CCI je u 14 selektiranih opština², na uzorku od 1004 punoljetna građanina i 100 zaposlenih u tijelima lokalne samouprave, istraživao njihovu percepciju i iskustva stečena kroz učešće građana u donošenju odluka.

I u budućnosti CCI ima namjeru provoditi opisano istraživanje svake godine kako bi se kontinuirano pratilo stanje učešća građana, te bazirano na tome, procjenjivale pozitivne ili negativne tendencije. Kako je jedan od standarda EU, a kojima BiH teži, povezan upravo sa otvorenosću vlasti za saradnju sa građanima³, rezultati istraživanja služiće i kao osnova za kreiranje preporuka i poboljšanje aktuelnih politika, kao i za procjenjivanje napretka BiH u približavanju EU standardima u ovoj oblasti.

1 - Istraživanjem su obuhvaćeni ključni pravni akti uključujući: Ustav BiH i Ustave entiteta i kantona u FBiH; poslovnike Parlamentarne skupštine BiH kao i skupština RS, FBiH, kantona u FBiH i selektiranih opština iz oba entiteta; Zakone o lokalnoj samoupravi RS i FBiH; Statute 14 opština obuhvaćenih istraživanjem.

2 - Opštine koje su obuhvaćene istraživanjem: Banja Luka, Bijeljina, Gradiška, Teslić, Trebinje, Zenica, Čapljina, Mostar, Prozor, Dobojski, Sarajevo, Tuzla, Srebrenica, Bihać

3 - COM white paper on European Governance from 2001

Glavni nalazi za 2009

Učešće građana u donošenju odluka u BiH ima tendenciju da postane samo teorija, jer u praksi vlasti čvrsto drže konce u svojim rukama, bez realne namjere da u odlučivanje uključe 'tamo neke građane'. Glavni pokazatelji za 2009. govore o velikoj udaljenosti izabranih predstavnika i građana, rastu nepovjerenja, nedostatku komunikacije i generalnom padu kvaliteta uslova života građana.

Uočeno stanje je sve dalje od principa dobre uprave Komisije Evropskih zajednica⁴, kojima su vlasti u BiH verbalno opredijeljene.

Građani

- **Građani još manje imaju povjerenja u rad lokalnih vlasti – trend je negativan, jer su rezultati gori nego prošle godine;** pored izraženog niskog procenata povjerenja (samo 24,2% ispitanih građana je reklo da ima povjerenje u rad lokalnih vlasti), iskazani veliki interes građana za rad vlasti (67,4%) kao i opredijeljenost građana za kontrolu rada vlasti (90,2% vlasti), kao i vlastitom učešću u procesima odlučivanja (90,5%) govori u prilog pomanjkanju povjerenja.

- **Zadovoljstvo građana radom lokalnih vlasti u 2009.** je najniže od 2006. naovamo i prvi put je nivo zadovoljstva radom lokalnih vlasti pao ispod 50% anketiranih građana (47% građana je zadovoljno radom lokalnih vlasti).

- **MZ (71%) i zbor gradjana (57%)** su i dalje

od strane anketiranih dominantno prepoznati mehanizmi učešća građana, ali ih sami građani rijetko koriste (samo 34,7% anketiranih je izjavilo da ima iskustva u učešću preko MZ, a 25,5% u učešću preko zbora građana). Situaciju, međutim, još gorom čini činjenica da je samo 36,8% anketiranih znalo da su napor učešća građana dali neki rezultat, što sa činjenicom da su svi indikatori o iskustvenom korištenju mehanizama učešća građana u značajnom padu u odnosu na 2008 (npr. iskustvo u učešću kroz MZ je manje u odnosu na 2008. za 12,4%, a zbor građana 11,2%) daje jednu jako lošu sliku stanja učešća građana.

- I dalje **lokalne vlasti ne uspijevaju pronaći način da pozovu građane da učestvuju u procesima donošenja odluka**, jer je samo 34,1% anketiranih vidjelo poziv, iako bi se njih blizu 75% svakako odazvalo takvom pozivu. Stiče se utisak o odsustvu namjere vlasti da uključe građane, jer je malo vjerovatno da nije moguće naći način da se ljudi informišu ukoliko to žele. Činjenica da je porastao procenat građana koji se o radu lokalne uprave informišu preko prijatelja (u 2009. je to sa 81,1% nažalost ubjedljivo vodeći 'mehanizam' informisanja), slijede lokalni mediji sa 77,9%, dok je prvi formalni način – alat lokalnih vlasti za informisanje građana –opštinske letke i brošure – koristilo samo 20,4% anketiranih.

- **Stanje zajednica i kvalitet života u BiH je generalno loš,** jer građani kao glavne razloge za svoje odazivanje eventualnom pozivu vlasti

4 - Vidi 'White Paper on European Governance 2001' dostupno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2001/com2001_0428en01.pdf

na učešće ubjedljivo najviše navode egzistencijalna pitanja – zaposlenost, razvoj., čak 65,1% (8% više nego u 2008) iako to nisu neposredne nadležnosti lokalnih vlasti.

- **Radom MZ** je zadovoljno približno isto građana kao i prošle godine (35,7%), a povjerenje u rad MZ je malo opalo i sada je 24,2%, što je svakako i dalje jako nisko.

- **Na listi glavnih načina informisanja građana i dalje vodi TV** (sa 89,1% uz blagi pad u odnosu na 2008. za 3,5%), dok je drugi na listi metod 'preko prijatelja i rodjaka' sa 85,8% (što još nevjerovatnije zvuči, uz porast u odnosu na 2008. od 6%, a to je ujedno i jedini metod informisanja građana koji je rastao). Konačno, vrijedi istaći da je Internet kao alat u informisanju građana (46%) preskočio radio (43,8%) u odnosu na 2008, što daje za pravo procjenama rasta korištenja Interneta u BiH, te ulaganja u razvoj e-novina i web poratala, koji imaju, očigledno, sve veći uticaj.

- Konačno, i dalje je veoma veliki procenat građana koji je izjavio da sigurno i najčešće izlazi na izbole (65%), što uz visok aktivizam građana (63,7% je potpisalo peticiju ili učestvovalo u nekoj kampanji tokom 2009; 43,7% je učestvovalo u rješavanju nekog problema u MZ; blizu 17% je član nekog NVO ili sindikata), kreira perspektivu mogućeg vrednovanja aktuelnih vlasti za ovako loše rezultate na uključivanju građana kao i ukupnom stanju životnih uslova građana.

Službenici

- Službenici imaju opositne stavove po ključnim pitanjima učešća građana od samih građana; npr. kao glavni mehanizam učešća građana smatraju 'odbornike', dok je najprepoznatljiviji mehanizam kod građana 'MZ' prepoznalo samo 20% službenika (za razliku od 71% građana); dalje, dostupnost informacija građanima vezi se sa njihovim učešćem u odlučivanja smatra 79% službenika 'jako i donekle zadovoljavajućim' dok je samo 34,1% anketiranih građana uopšte vidjelo poziv za učešće u procesima odlučivanja! Konačno, službenici ocjenjuju da službene obavijesti zaista informišu građane – njih 62,8% to smatra, dok samo 20,4% građana to isto misli. Ova velika razlika između stavova građana i službenika govori u prilog da službenici baš i nisu informisani o realnim problemima građana.

- Nivo povjerenja službenika u rad lokalnih vlasti je jako visok – ukupno 78% anketiranih je izjavilo da ima povjerenje u rad lokalnih vlasti (pri čemu 'potpuno povjerenje' ipak ima samo 17%, a 'uglavnom ima povjerenja' 61%), za razliku od građana, kojih je samo 24,2% reklo da ima povjerenje u rad lokalnih vlasti. Ovo je donekle razumljivo zbog pozicije službenika, ali je ipak razlika suviše drastična i ponovo potvrđuje udaljenost službenika od samih građana.

- Konačno, pozitivni pomaci postoje na polju prepoznavanja važnosti učešća građana, jer sada 81% službenika smatra potrebnim da građani učestvuju u odlučivanju (pozitivni pomak za 3,2%), 13% da učešće građana usporava odlučivanje i da ga treba smanjiti (pozitivni pomak za 9,2%), te samo 9% da su građani izabrali svoje predstavnike da odlučuju u njihovo ime te da je njihovo učešće nepotrebno (pozitivni pomak takodje 9,2%).

Pravni okvir

Iako Ustav BiH, kao ni ustavi entiteta, ne predstavlja bitnu i veliku smetnju da građani više i aktivnije učestvuju u kreiranju javne politike, ovi najviši pravni akti zemlje se nesumnjivo mogu poboljšati kako bi djelovali podsticajno. Ali u tom pogledu nije napravljen nikakav napredak, s tim što treba ponovo upozoriti da sama promjena normativnih rješenja jeste neophodan ali ne i dovoljan uslov za radikalno poboljšanje stanja u zemlji.

U Republici Srpskoj – čiji je Ustav zbog stalnih amandmanskih izmjena i poboljšavanja postao toliko nepregledan da se u njemu sada već i stručnjaci teško snalaze – pokrenut je još jedan niz ustavnih promjena. One nisu dovedene do kraja pošto je 29 novih amandmana još u proceduri usvajanja.

Vlast se, sa druge strane, trudi da prividno insistira na jačanju neposredne demokratije. Radi se o tome da vlast želi građane u politici kada joj treba njihova podrška, ali ih ne želi s njihovim 'dosadnim' zahtjevima za više pravne države i manje korupcije.

Tako vlasti Republike Srpske insistiraju na pravu naroda da neposredno, referendumom, iskaže svoje mišljenje o nekim političkim pitanjima, dok se vlasti u Federaciji BiH tome protive. Samo na prvi pogled može izgledati da se ovdje radi o sukobu jednog progresivnog i

jednog konzervativnog političkog stava. Prije bi se reklo da svaka vlast u ovom slučaju zegovara rješenje koje joj trenutno odgovara i da će povodom nekog drugog konkretnog pitanja vlasti entiteta jednostavno zamijeniti stanovišta. Nije principijelno ni moralno, ali je pragmatično!

Državni organi i javne službe i dalje izbjegavaju da svoje poslove stave na uvid javnosti. O tome svjedoči podatak da ni u RS ni u FBiH još nema sudskih presuda povodom masovnog kršenja Zakona o dostupnosti informacija. Državni organi i javne službe, naime, uopšte ne mare za svoju obavezu da dostavljaju novinarima i drugim zainteresovanim tražene podatke. Takvo njihovo ponašanje strašno deformira proces donošenja važnih odluka jer automatski isključuje građane koji ostaju prikraćeni za bitne informacije i time hendikepirani u odlučivanju ili u formiranju stava o određenim javnim pitanjima. Odlučivanje o važnim javnim pitanjima tako od 'javne stvari' (res publica) postaje mistična djelatnost rezervirana za povlašćene grupe i posvećene pojedince.

Ovako neodgovoran odnos prema informisanju građana treba posmatrati u sklopu nastojanja vlasti da građane drži što dalje od političkih procesa, odnosno da ih u njih uključuju samo u vrijeme izbora. Tačno je da su građani već obeshrabreni dosadašnjim lošim iskustvima i zauzeti borbom za golo preživljavanje, te ne iskazuju pretjerano zanimanje za masovni politički angažman, ali je tačno i to da u BiH ne postoji podsticaj politički okvir za participaciju i građansku akciju. Ni na državnom ni na entitetskom nivou nisu usvojene strategije razvoja koje bi dale smisao povremenim i sporadičnim nastojanjima pojedinaca i nevladinih organizacija i koje bi obavezale državne organe na dugoročnu i smišljenu djelatnost na jačanju demokratije. Davno predložena Strategija razvoja lokalne samouprave u BiH već je posve zaboravljen dokument, a usvajanje istomene strategije u Republici Srpskoj

blokirano je u Vijeću naroda. I u Republici Srpskoj i u Federaciji BiH odlažu se izmjene zakona o lokalnoj samoupravi koje bi trebale donijeti više istinske decentralizacije i finansijske autonomije opština.

Izvršna vlast, koja monopolije pravo zakonodavne inicijative, zanemaruje one zakonodavne aspekte koji bi pokrenuli demokratske trendove i motivisali građane da se odlučnije uključe u proces vršenja vlasti. Participacija građana ne podrazumijeva samo oblike neposredne demokratije, već prije svega umnožavanje kanala kojima građani mogu iskazivati svoje zahtjeve i upućivati ih prema državnim organima, povećavanje osjetljivosti tih organa na zahtjeve građana, te uvođenje mehanizama pomoći kojih građani mogu efikasno uticati na vlast. Sada stvari stoje tako da se svaki nivo vlasti grčevito drži svojih ovlaštenja i ne prisataje na decentralizaciju. Tako država–entitet–kanton neće da neke svoje nadležnosti povjere opština, a opštine svoje nadležnosti ne prenose na mjesne zajednice. Slučaj opštine Tuzla, koja je promjenom Stauta definisala da 'savjet MZ bira i razrešava Opštinsko vijeće Tuzla' (Član 83.c Statuta opštine Tuzla), te da je 'Savjet MZ odgovoran za svoj rad Opštinskom vijeću' (član 83.f Statuta Opštine Tuzla – Sl. gl. opštine Tuzla, broj 12 od 24. novembra 2009), zoran je primjer interesa vlasti da sve mehanizme učešća građana u stvari oduzmu građanima i stave ih službu političkih partija. Trenutna distribucija nadležnosti smatra se 'prirodnom i vječitom' iako je jasno da običnim zakonom stvari mogu posve drugačije da se postave. Ali raspored moći u društvu i državi je takav da su sve formalne srukture pod potpunom dominacijom političkih partija, a one uopšte ne rade na razvoju demokratije i na povećavanju participacije građana u odlučivanju. Čini se, štaviše, da političke partije smatraju da bi one tim procesima bile ugrožene, pa pokušavaju da ih uspore i odlože za neka druga vremena.

Korištena metodologija istraživanja

U cilju utvrđivanja stanja učešća građana u procesu donošenja odluka u BiH sprovedeno je i četvrt po redu godišnje istraživanje. Provedeno je u januaru 2010. godine u četrnaest opština u Bosni i Hercegovini (istraživanjem

su obuhvaćene iste opštine kao i prethodnih godina) i to: Banja Luka, Bijeljina, Gradiška, Teslić, Trebinje, Zenica, Čapljina, Mostar, Prozor, Dobojski Brod, Sarajevo, Tuzla, Srebrenica i Bihać.

Kao i u prethodnim slučajevima, istraživanje je sprovedeno u sljedećim oblastima:

- Postojanje pravnih rješenja za neposredno učešće građana u procesima donošenja odluka na svim nivoima vlasti,
- Najčešće korišteni oblici učešća građana i stepen zadovoljstva građana,
- Stepen informisanosti građana o mogućnostima učešća,
- Motivacija građana da učestvuju u procesima donošenja odluka,
- Percepcija građana i javnih službenika o važnosti učešća,
- Postojanje dodatnih pravnih ili praktičnih rješenja s ciljem jačanja stepena učešća građana u donošenju odluka.

Pravni okvir u vezi sa učešćem građana, koji je analiziran tokom istraživanja, uključivao je:

Državni nivo:

- Ustav Bosne i Hercegovine,
- Poslovnik o radu Parlamentarne skupštine BiH,

Entitetski nivo:

- Ustavi entiteta,
- Poslovnici o radu entitetskih parlamentara,
- Entitetski zakoni o lokalnoj samoupravi,

Kantonalni nivo:

- Ustavi kantona,

- Poslovni o radu skupština kantona,
- Kantonalni zakoni o lokalnoj samoupravi,

Lokalni nivo:

- Statuti opština iz uzorka,
- Poslovni o radu skupština opština/općinskih vijeća.

Sa druge strane, stvarno praktično prisustvo građana istraživano je na uzorku od 14 selektiranih opština u kojima su ispitana 1004 punoljetna građanina Bosne i Hercegovine, a korištena je takozvana face-to-face metoda intervjeta u i ispred zgrade opštine, sa ispitanicima/ama koji su u tom trenutku završavali privatne poslove u opštinskim službama. Intervjuisan je svaki peti građanin koji je izlazio iz zgrade opštine nakon korištenja usluge lokalne administracije, s tim da je u slučaju odbijanja intervjuisan prvi sljedeći građanin koji je pristao na intervju, a nakon njega ponovo svaki peti. U istim opština intervjuisano je i 100 službenika lokalne uprave, takođe po određenom koraku u zavisnosti od broja zaposlenih, a korišten je spisak zaposlenih u lokalnoj upravi. Sva anketiranja su obavljena tokom januara 2010. godine, a obradu dobijenih rezultata istraživanja provela je agencija «Partner» MCA iz Banje Luke.

REPUBLIKA SRPSKA			FEDERACIJA BIH		
Grad	Broj ispitanika građana	Broj ispitanika službenika	Grad	Broj ispitanika građana	Broj ispitanika službenika
Banja Luka	120	12	Sarajevo	145	14
Bijeljina	82	8	Zenica	100	10
Doboj	50	5	Bihać	61	6
Trebinje	40	4	Mostar	110	11
Srebrenica	40	4	Capljina	61	6
Teslic	35	4	Tuzla	70	7
Gradiška	35	3	Prozor/Rama	55	6
ukupno	402	40	ukupno	602	60

Nalazi istraživanja – pravni okvir

Uvodna objašnjenja

Pored praktičnog prisustva građana u procesima odlučivanja (mjereno kroz individualnu percepciju anketiranih pojedinaca), predmet ovog istraživanja bio je i pravni okvir. Analizirani su ključni pravni akti koji na bilo koji način uređuju ili tretiraju pitanje učešća građana u javnim poslovima, a fokus procjene bio je na postojanju (ili odsustvu) promjena u pravnim aktima tokom 2008., kao i na analizi očekivanih uticaja tih promjena (ukoliko postoje).

Konkretnije, CCI je analizirao sljedeće pravne akte:

- Ustav Bosne i Hercegovine,
- Ustav Federacije BiH,
- Ustav Republike Srpske,
- Ustavi kantona u FBiH,
- Zakoni o lokalnoj samoupravi kantona u FBiH,
- Poslovnici o radu zakonodavnih organa državnog i entetskog nivoa vlasti,
- Zakoni o lokalnoj samoupravi entiteta,
- Zakoni o lokalnoj samupravi kantona u FBiH,
- Statuti i poslovnici opština u FBiH i RS, prema uzorku.

Pregled rezultata

Državni nivo

- Ustav Bosne i Hercegovine
- Poslovnik o radu Parlamentarne skupštine BiH

Ustav BiH je prošle godine dopunjeno jednim amandmanom, vezanim za status Distrikta Brčko i tu se stalo, a procedura izmjena i dopuna poslovnika o radu oba doma PSBiH je u tijeku već 7-8 mjeseci, ali se ne zna kada će ista biti i okončana.

Entitetski nivo

- Ustavi entiteta
- Poslovnici o radu entitetskih parlamenta
- Entitetski zakoni o lokalnoj samoupravi

RS:

U NS RS su usvojeni amandmani na Ustav RS, ali oni nisu prošli Vijeće naroda i iz tog razloga nije došlo do krajnje promjene Ustava RS. Zakon o lokalnoj samoupravi nije mijenjan u 2009. godini, kao ni Poslovnik o radu NS RS.

FBiH:

Ustav Federacije BiH je amandmanski mijenjan potkraj 2008. godine (vezano za grb i zastavu entiteta, Službene novine FbiH, br. 88/8).

Zakon o principima lokalne samouprave Federacije BiH nije mijenjan tijekom 2009. godine, dok su poslovnici oba doma Parlamenta Federacije BiH mijenjani u 2009. godini (određena pitanja iz oblasti obrane su prebačena na nivo države BiH), ali to nema suštinskog značaja po učešće građana.

Kantonalni nivo

Kanton	Da li je mijenjan Ustav kantona?	Da li je mijenjan Poslovnik o radu Skupštine kantona?	Da li je mijenjan zakon o lokalnoj samoupravi kantona?
Kanton 10	NE	NE	NE
SBK	NE	NE	NE
Kanton Sarajevo	NE	NE	NE
Tuzlanski kanton	NE	NE	NE
Bosansko-podrinjski	NE	NE	NE
HNK	NE	NE	NE
ŽZH	NE	NE	DA
ZDK	NE	DA	NE
Posavski kanton	NE	NE	NE
USK	NE	DA*	NE

* - Poslovnik promijenjen, ali je pokrenut vitalni nacionalni interes te do promjena još nije došlo

Jedine izmjene pravnog okvira na nivou kantona u FBiH evidentirane su u Zeničko-dobojskom i Zapadnohercegovačkom kantonu.

U Zeničko-dobojskom kantonu su vršene izmjene Poslovnika o radu Skupštine kantona, ali izmjene nisu od suštinskog afirmativnog značaja po učešće građana u donošenju odluka.

Sa druge strane, u Zapadnohercegovačkom kantonu je usvojen Zakon o lokalnoj samoupravi. Iako izgleda kao pozitivan korak, to je teško reći jer je Zakon usvojen sa zakašnjenjem od dvije godine od roka propisanog federalnim Zakonom o principima lokalne samouprave. Porazno je i to što drugi kantoni, izuzev Tuzlanskog, još nisu usvojili zakone o lokalnoj samoupravi, iako je, kako je rečeno, rok prošao prije dvije godine. Ne treba ni napominjati da nikо nije snosio nikakve sankcije (ni političke, ni prekršajne) za ovo neodgovorno ponašanje kantona.

Opštinski nivo

Opštine iz RS obuhvaćene uzorkom nisu mijenjale status i/ili poslovnik o radu opštinskih skupština na način da te odluke imaju pozitivan ili negativan direktni uticaj na proces učešća građana.

U FBiH od sedam jedinica lokalne samouprave koje su bile predmet ovog istraživanja, u njih

dvije je došlo do izmjene pravnih akata koji se odnose na učešće građana u procesima donošenja odluka. U Bihaću je izmijenjen Statut opštine na način da je definisan proces izbora organa MZ i to provođenjem izbora u MZ, unutar kojih građani neposredno biraju članove organa MZ. Ovaj čin je svakako afirmativan doprinos jačanju MZ kao glavnog mehanizma učešća građana u lokalnim poslovima. Sa druge strane u opštini Tuzla promijenjen je Statut takođe u segmentu načina izbora organa MZ, međutim, ova promjena je korak unazad i nije afirmativna za proces učešća građana. Konkretnije, opština Tuzla je Statutom propisala da opštinska skupština BIRA i RAZREŠAVA savjete mjesnih zajednica (član 83,c Statuta opštine Tuzla), što je potpuno suprotno svrsi postojanje mjesne zajednice kao mehanizma učešća građana i oblika mjesne samouprave. Prema Zakonu o principima lokalne samouprave (član 25), 'Građani u mjesnoj zajednici putem organa mjesne zajednice odlučuju o poslovima značajnim za život i rad na području mjesne zajednice...' a izmjenama Statuta opštinske vlasti Tuzle su oduzete raniju mogućnost građanima da neposredno biraju organe svojih MZ. Očigledna je namjera stavljanja MZ pod neposrednu kontrolu političkih partija, iako je sama svrha mjesnih zajednica da to ne budu, tj. one treba da budu alat građana a ne partija.

GRAĐANI

OSNOVNE FREKVENCE

Tabela 1. Pregled uzorka po entitetima i opštinama

Region / Entitet:	Šifra opštine:	Opština:	Broj ispitanika	%
Republika Srpska 40,1 %	1	Banja Luka	120	12,0 %
	2	Gradiška	35	3,5 %
	3	Teslić	35	3,5 %
	4	Trebinje	40	4,0 %
	9	Doboj	50	5,0 %
	12	Srebrenica	40	4,0 %
	14	Bijeljina	82	8,1 %
	5	Zenica	100	10,0 %
Federacija BiH 59,9 %	6	Čapljina	61	6,0 %
	7	Mostar	110	11,0 %
	8	Prozor/Rama	55	5,5 %
	10	Sarajevo	145	14,4 %
	11	Tuzla	70	7,0 %
	13	Bihać	61	6,0 %
	14	14	1004	100,0 %

Tabela P-1. Možete li mi, molim Vas, reći koliko Vas zanima rad i funkcionisanje Vaše opštine?

Odgovor:	
1. Jako me zanima	29,5 %
2. Donekle zanima	37,9 %
3. Niti zanima, niti ne zanima	16,1 %
4. Donekle ne zanima	5,3 %
5. Uopšte ne zanima	9,8 %
Ne zna / odbija	1,4 %
Ukupno:	100 %

Tabela P-2. Koliko ste zadovoljni radom Vaše opštinske vlasti?

Odgovor:	
Vrlo zadovoljan	10,1 %
Donekle zadovoljan	36,9 %
Donekle nezadovoljan	21,8 %
Vrlo nezadovoljan	22,0 %
Ne zna / odbija	9,2 %

Tabela P-3. Molimo Vas da nam kažete da li se slažete ili ne sa svakom od sljedećih tvrdnji!

Tvrđnje:	Slažem se	Ne slažem se	Ne zna/ odbija
1. Vlasti treba pustiti da rade svoj posao, bez učešća građana	9,1 %	90,2 %	0,7 %
2. Građani bi trebali aktivno nadgledati rad vlasti	90,5 %	9,2 %	0,3 %
3. Građani bi i pored izabralih predstavnika trebali aktivno učestvovati u donošenju odluka	80,8 %	18,5 %	0,7 %

Tabela P-4. Znate li da li građani Vaše opštine sudjeluju u procesu donošenja odluka i na koji način to rade?

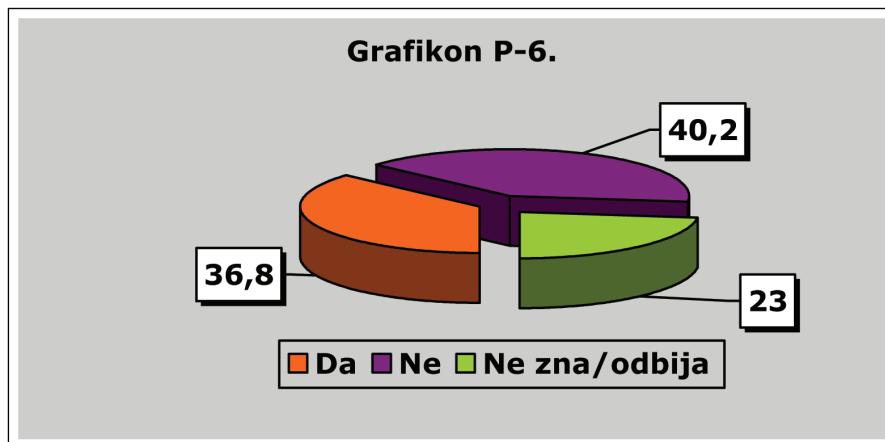
Način učestvovanja	Da li građani mogu koristiti...?		
	DA	NE	Ne zna / odbija
1. Referendum	28,0 %	67,7 %	4,3 %
2. Putem mjesne zajednice	71,0 %	25,2 %	3,8 %
3. Zbor građana	57,0 %	35,5 %	7,5 %
4. Građanska inicijativa	51,2 %	41,6 %	7,2 %
5. Javna rasprava	54,5 %	40,7 %	4,8 %
6. Drugi način: nasilno	0,2 %	66,2 %	33,6 %

Tabela P-5. Da li ste Vi lično upoznati ili poznajete nekoga ko je na neki od sljedećih načina sudjelovao u procesu donošenja odluka, i na koji način?

Načini učestvovanja:	Da li ste lično učestvovali?			Da li znate nekoga ko je učestvovao?		
	Da	Ne	Ne zna/ odbija	Da	Ne	Ne zna/ odbija
Referendum	7,0 %	20,5 %	72,5 %	13,2%	14,1%	72,7%
Putem mjesne zajednice	34,7 %	34,7 %	30,6 %	56,9%	13,3%	29,8%
Zbor građana	25,5 %	31,3 %	43,2 %	40,5%	15,6%	43,9%
Građanska inicijativa	16,4 %	34,0 %	49,6 %	31,7%	18,2%	50,1%
Javna rasprava	17,3 %	35,1 %	47,6 %	36,4%	17,1%	46,5%
Drugo: miting	0,0 %	0,1 %	99,9 %	0,1 %	0,0 %	99,9%

Napomena: u kolonu "ne zna/odbija" su svrstani i odgovori "ne zna" i "odbija" i procenat ispitanika koji nije dao nikakav odgovor

Grafikon P-6. Da li Vam je poznato da je bilo intervencija građana ove opštine putem korištenja?

Grafikon P-7. Da li ste do sada ikada pozvani lično ili ste vidjeli neki poziv upućen od strane opštine kojim se građani pozivaju da učestvuju aktivno, svojim prijedlozima i komentarima, u planiranju ili donošenju neke odluke?

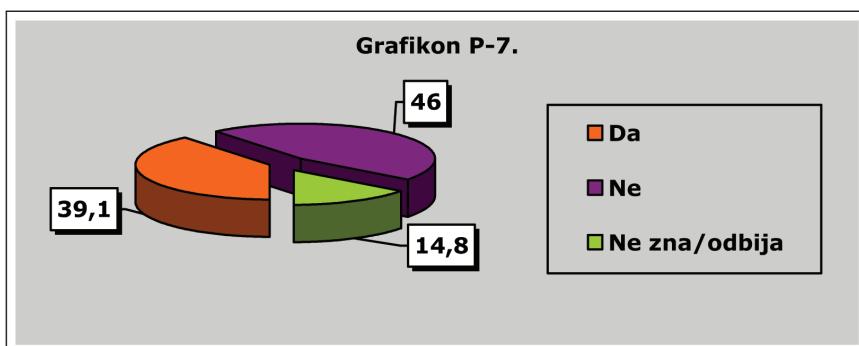

Tabela P-8. Ako biste vidjeli neki takav poziv, bilo u medijima, bilo da ga lično dobijete, ili budete obaviješteni na neki drugi način, koliko je vjerovatno da biste se odazvali tom pozivu?

Potvrđni odgovori	
Sigurno DA	32,7 %
Možda DA	25,7 %
Nije siguran-na	18,5 %

Odrični odgovori	
Možda NE	6,4 %
Sigurno NE	10,2 %
Ne zna	6,5 %

Tabela P-9. Koji su glavni razlozi zbog kojih biste se odazvali tom pozivu?

Odgovori	
1. Zato što me zanima, želim biti bolje informisan	29,3 %
2. Zato što će mi to pomoći da riješim svoj problem	29,7 %
3. Zato što želim da učestvujem u odlučivanju	23,4 %
4. Zbog nefunkcionisanja mjesnih zajednica	10,9 %
5. Nešto drugo	0,0 %
6. Ne zna/odbija	2,0 %
Bez odgovora	41,6 %

Tabela P-10. Koji su glavni razlozi zbog kojih se ne bi odazvali tom pozivu?

Odgovori	
1. Nezainteresovanost	5,7 %
2. Nedovoljna informisanost o tome kako se učestvuje	1,9 %
3. Nedostatak komunikacije sa organima u opštini ili izabranim predstavnicima	2,2 %
4. Zbog uvjerenja da prijedlozi neće biti uvaženi	8,4 %
5. Nedovoljan broj građana koji su zainteresovani	2,6 %
6. Nefunkcionisanje mjesnih zajednica	1,3 %
Ne zna/odbija	0,4 %
Bez odgovora	83,5 %

Tabela P-11. Po Vašem mišljenju, koje teme ili pitanja su od posebnog interesa za građane da uzmu učešća u odlučivanju o njima?

Odgovori	
1. Infrastruktura (putevi, vodovod, kanalizacija...)	41,3 %
2. Ekologija (zaštita životne sredine)	21,9 %
3. Nacrt budžeta	30,3 %
4. Pospješivanje egzistencije građana (zapošljavanje, urbano planiranje, razvoj...)	65,1 %
5. Obrazovanje, sport i pitanja mladih	28,3 %
Ne zna/odbija	10,8 %

Tabela P-12. kako biste ocijenili rad savjeta Vaše mjesne zajednice?

Odgovori	
Vrlo zadovoljan	7,4 %
Djelimično zadovoljan	28,3 %
Djelimično nezadovoljan	23,4 %
Vrlo nezadovoljan	24,3 %
Ne zna/odbija	16,6 %

Tabela P-13. U cijelini gledano, koliko imate povjerenja u rad Vaše lokalne uprave?

Odgovori	
Imam potpuno povjerenje	5,4 %
Uglavnom imam povjerenja	18,8 %
Niti imam niti nemam povjerenje	35,3 %
Uglavnom nemam povjerenje	19,3 %
U potpunosti nemam povjerenje	14,7 %
Ne zna/odbija	6,5 %

Tabela P-14. Na koji način se informišete o radu lokalne uprave?

TVRDNJA:	DA	NE	Ne zna/odbija
Putem lokalnih medija (lokalni radio, tv, novine...)	77,9 %	20,3 %	1,8 %
Putem opštinskih letaka i brošura	20,4 %	76,1 %	3,5 %
Od službenika za informisanje u opštini	15,2 %	80,9 %	3,9 %
Putem savjeta mjesne zajednice	20,3 %	76,4 %	3,3 %
Informacije od prijatelja, komšija, ...	81,1 %	16,3 %	2,6 %
Nekako drugačije, preko Interneta.	2,2 %	50,2 %	47,6 %

Tabela P-15. Da li redovno izlazite na izbore?

Odgovori	
Sigurno da	38,8 %
Najčešće da	26,2 %
Kako kad	19,0 %
Najčešće ne	10,8 %
Sigurno ne	4,0 %
Ne zna/odbija	1,2 %

Tabela P-16. Molimo Vas da nam odgovorite sa DA ili NE na sljedeća pitanja....

Pitanja:	Odgovori na sljedeća pitanja		
	DA	NE	Ne zna
1. Da li ste član neke nestranačke organizacije (NVO, sindikat, ...)?	16,9 %	82,5 %	0,6 %
2. Da li ste učestvovali u rješenju nekog problema u zajednici u kojoj živite?	43,7 %	55,9 %	0,4 %
3. Da li ste ikada potpisali peticiju ili na neki drugi način učestvovali u nekoj javnoj kampanji?	63,7 %	35,9 %	0,4 %
4. Da li ste konsultovali predstavnike vlasti oko nekog problema ili prijedloga?	20,7 %	78,8 %	0,5 %
5. Da li ste putem radio i TV emisija ili novina iznijeli problem vaše zajednice u javnost?	13,2 %	86,2 %	0,6 %

Tabela P-17. Na koji od ovih načina se informišete o dešavanjima u zemlji i svijetu?

Načini informisanja:	Odgovori na sljedeća pitanja		
	DA	NE	Ne zna/odbija
1. Pratim televizijske vijesti i dnevnik	89,1 %	10,4 %	0,5 %
2. Čitam dnevne novine	62,8 %	35,6 %	1,6 %
3. Čitam sedmične novine	26,9 %	70,1 %	3,0 %
4. Pratim radio emisije	43,8 %	53,3 %	2,9 %
5. Putem Interneta	46,0 %	52,0 %	2,0 %
6. Razgovaram sa prijateljima, komšijama i rođacima	85,8 %	11,7 %	2,5 %

Tabela D-1. Pol ispitanika.

Pol:	
Muškarci	59,7 %
Žene	40,3 %

Tabela D-2. Starosne grupe ispitanika.

Uzrasna grupa:	
18 – 25 godina	13,0 %
26 – 40 godina	39,7 %
41 – 55 godina	30,5 %
56 – 65 godina	12,5 %
66 godina i stariji	4,3 %

Tabela D-3. Nivoi formalnog obrazovanja ispitanika.

Završeni nivo formalnog obrazovanja:	
Bez škole (nepismeni)	1,5 %
4 razreda osnovne škole	0,6 %
Osnovna škola (8 razreda)	29,2 %
Srednja škola (4 razreda)	48,5 %
Viša ili visoka škola	19,2 %
Postiplomske studije	1,0 %

Tabela D-4. Ukupan mjesecni prihod domaćinstva ispitanika.

Ukupni prihod domaćinstva:	
Do 149,00 KM	1,5 %
150 – 249 KM	4,8 %
250 – 499 KM	21,9 %
500 – 999 KM	32,4 %
Preko 1.000 KM	18,4 %
Ne zna	6,4 %
Odbija	14,6 %

Tabela D-5. Nacionalnost.

Nacionalnost:	
Hrvati	19,8 %
Bošnjaci	44,5 %
Srbi	34,2 %
Jugosloveni	1,3 %
Drugo. Šta? (Makedonac)	0,2 %

SLUŽBENICI

OSNOVNE FREKVENCE

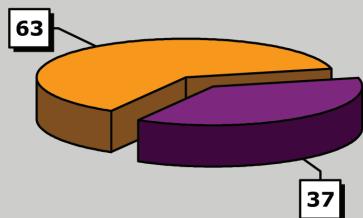
Pregled uzorka po entitetima i opštinama

Republika Srpska		Federacija BiH	
Grad	Broj službenika:	Grad	Broj službenika:
Banja Luka	12	Sarajevo	14
Bijeljina	8	Zenica	10
Doboj	5	Bihać	6
Trebinje	4	Mostar	11
Srebrenica	4	Čapljina	6
Teslić	4	Tuzla	7
Gradiška	3	Prozor	6
Ukupno:	40	Ukupno:	60

Tabela P1. U tabeli se nalaze tipične tvrdnje i mišljenja ljudi po pitanju odnosa građana u donošenju odluka na nivou opštine. Molim Vas da kažete da li se slažete ili ne slažete sa svakom od tih tvrdnji.

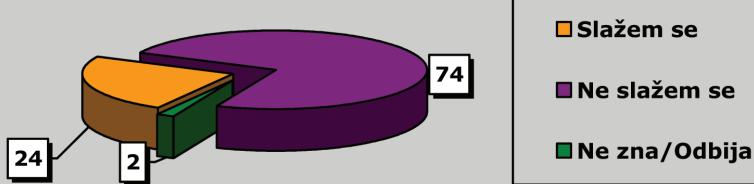
Tvrđnje:	Slažem se	Ne slažem se	Ne zna / odbija
1. Građani trebaju aktivno učestvovati u procesima donošenja odluka	81,0 %	17,0 %	2,0 %
2. Građani trebaju učestvovati u procesu donošenja samo pojedinih odluka, u kojima mogu dati svoj puni doprinos	63,0 %	37,0 %	0,0 %
3. Građani ne trebaju aktivno učestvovati u odlučivanju, ali ih treba stalno informisati o odlukama koje se donesu	24,0 %	74,0 %	2,0 %
4. Učešće građana u odlučivanju usporava donošenje odluka i potrebno ga je svesti na najmanju moguću mjeru	13,0 %	85,0 %	2,0 %
5. Građani su izabrali svoje predstavnike i njihovo učešće u odlučivanju je stoga nepotrebno	9,0 %	88,0 %	3,0 %

Građani trebaju učestvovati u procesu donošenja samo pojedinih odluka....

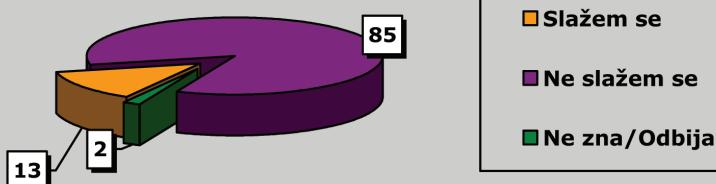
1.

Građani ne trebaju aktivno učestvovati u odlučivanju, ali ih treba stalno informisati o odlukama koje se donese

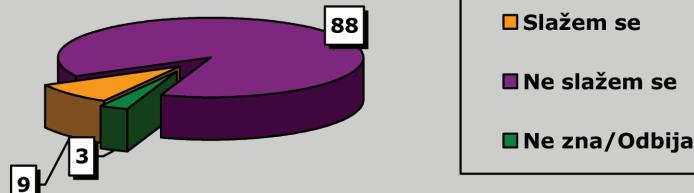
2.

Učešće građana u odlučivanju usporava donošenje odluka i potrebno ga je svesti na najmanju mogucu mjeru

3.

Građani su izabrali svoje predstavnike i njihovo učešće u odlučivanju je stoga nepotrebno.

4.

Tabela P2. Kako biste na skali školskih ocjena od 1 do 5 ocijenili Vaš stepen informisanosti o radu opštinske vlasti, odnosno o bitnim odlukama koje se donose?

Ocjena:	
Slabo	6,0 %
Dovoljno	18,0 %
Dobro	25,0 %
Vrlo dobro	33,0 %
Odlično	18,0 %

Tabela P3. Da li se, prema informacijama kojima Vi raspolaze, u ovoj opštini primjenjuju sljedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana?

Tabela P4. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/načinima učešća građana - zadovoljavajući ili nezadovoljavajući?

Tabela P5. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donesenih odluka?

(dobijeni odgovori na prethodna tri pitanja su predstavljeni u sljedećoj tabeli)

Način učešća	P3.			P4. Odziv građana			P5.		
	Da	Ne	Ne zna	Zadov	Nezad	Ne zna	Ništa	Da	Ne
1. Referendum	14,0 %	85,0 %	1,0 %	5,0 %	5,0 %	4,0 %	1,0%	5,0%	8,0%
2. Inicijative mjesnih zajednica	83,0 %	17,0 %	0,0 %	45,0 %	27,0 %	11,0 %	5,0%	55,0%	23,0%
3. Zbor građana	68,0 %	31,0 %	1,0 %	40,0 %	25,0 %	3,0 %	1,0%	41,0%	26,0%
4. Građanske inicijative	76,0 %	23,0 %	1,0 %	27,0 %	43,0 %	6,0 %	1,0%	46,0%	29,0%
5. Javna rasprava	83,0 %	16,0 %	1,0 %	38,0 %	43,0 %	2,0 %	1,0%	56,0%	26,0%
6. Neki drugi način	0,0 %	99,0 %	1,0 %	-	-	-	-	-	-

Tabela P-6. Koji od ovih načina učešća građana u procesu odlučivanja je po Vašem mišljenju najefikasniji u ovoj opštini?

Načini učešća građana:	
Putem odbornika	44,0 %
Referendum	9,0 %
Mjesne zajednice	20,0 %
Zbor građana	5,0 %
Građanska inicijativa	5,0 %
Javna rasprava	12,0 %
Ne zna / neodlučan	3,0 %
Bez odgovora	2,0 %

Tabela P-7. Po Vašem mišljenju, koje teme ili pitanja su od posebnog interesa za građane da uzmu učešća u odlučivanju o njima na lokalnom nivou?

Teme/pitanja:	
Infrastruktura (putevi, vodovod, kanalizacija, ...)	82,0 %
Ekologija (zaštita životne sredine)	40,0 %
Nacrt budžeta	61,0 %
Pospješivanje egzistencije građana (zapošljavanje, urbano planiranje, razvoj, ...)	60,0 %
Obrazovanje, sport i pitanja mladih	43,0 %
Nešto drugo. Šta?	-

Tabela P8. Na koje se sve načine informišete o mogućnostima za učešće u procesu donošenja nekih odluka?

TVRDNJA:	DA
Putem medija	72,0 %
Putem službenih obavijesti	62,0 %
Putem opštinske Internet prezentacije	58,0 %
Preko savjeta mjesne zajednice	17,0 %
Od sugrađana	31,0 %
Od radnih kolega	49,0 %
Ne zna	2,0 %
Ne želi odgovoriti	1,0 %

Tabela P9. Kako biste ocijenili stepen dostupnosti informacija građanima o mogućnostima učestvovanja u procesu odlučivanja?

Ocjena:	
Jako zadovoljavajući	24,0 %
Donekle zadovoljavajući	55,0 %
Donekle nezadovoljavajući	10,0 %
Jako nezadovoljavajući	8,0 %
Ne zna	3,0 %

Tabela P10. Koliko je, po Vašem mišljenju, važno da građani, osim preko svojih zastupnika, i na druge načine aktivnije učestvuju u procesu odlučivanja u ovoj opštini?

Stepen važnosti:	
Jako važno	59,0 %
Donekle važno	34,0 %
Donekle nevažno	6,0 %
Ne zna	1,0 %

Tabela P11. Koji su, po Vašem mišljenju, glavni razlozi zbog kojih građani ne učestvuju u većoj mjeri u procesima odlučivanja u svojoj opštini?

Razlozi:	
Nezainteresovanost	65,0 %
Nedovoljna informisanost o tome kako da se učestvuje	36,0 %
Nedostatak komunikacije sa organima u opštini ili izabranim predstvincima	29,0 %
Zbog uvjerenja da prijedlozi neće biti uvaženi	43,0 %
Nedovoljan broj građana koji su zainteresovani	28,0 %
Nefunkcionisanje mjesnih zajednica	5,0 %
Ne zna	3,0 %

Tabela P12. U cjelini gledano, koliko imate povjerenja u rad vaše lokalne uprave?

Stepen povjerenja:	
Imam potpuno povjerenje	17,0 %
Uglavnom imam povjerenja	61,0 %
Uglavnom nemam povjerenja	15,0 %
U potpunosti nemam povjerenja	1,0 %
Ne zna / neodlučan	5,0 %
Bez odgovora	1,0 %

DEMOGRAFIJA SLUŽBENICI

Tabela D1. Starosne grupe ispitanika.

Uzrasna grupa:	
19 – 25 godina	4,0 %
26 – 35 godina	23,0 %
36 – 45 godina	29,0 %
46 – 55 godina	34,0 %
55 god i stariji	10,0 %

Tabela D2. Nivoi formalnog obrazovanja ispitanika.

Završeni nivo formalnog obrazovanja:	
Završena srednja škola – 3 god	1,0 %
Završena srednja škola – 4 god	20,0 %
Završena viša škola – 2 god	22,0 %
Završen fakultet	56,0 %
Završene postdiplomske studije	1,0 %

Tabela D3. Kojoj mjesnoj zajednici pripadate?

Tip naselja	
...seoskoj mz	15,0 %
...gradskoj mz	85,0 %

Tabela D4. Pol ispitanika.

Pol:	
Muškarci	42,0 %
Žene	58,0 %

Tabela D5. Region.

Region:	
Republika Srpska	40,0 %
Federacija BiH	60,0 %

Tabela D-4. Ukupan mjesečni prihod domaćinstva ispitanika.

Ukupni prihod domaćinstva:	
Do 149,00 KM	1,5 %
150 – 249 KM	4,8 %
250 – 499 KM	21,9 %
500 – 999 KM	32,4 %
Preko 1.000 KM	18,4 %
Ne zna	6,4 %
Odbija	14,6 %

Tabela D-4. Ukupan mjesečni prihod domaćinstva ispitanika.

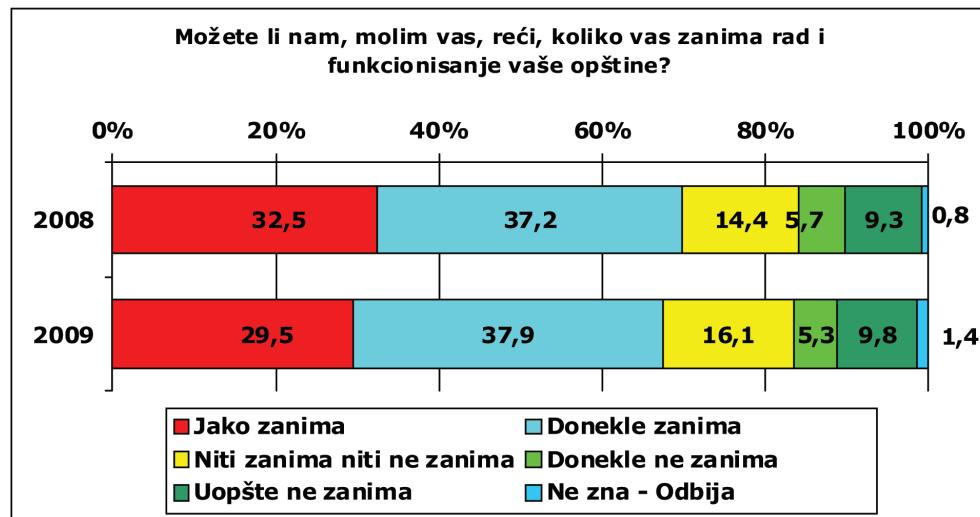
Ukupni prihod domaćinstva:	
Do 149,00 KM	1,5 %
150 – 249 KM	4,8 %
250 – 499 KM	21,9 %
500 – 999 KM	32,4 %
Preko 1.000 KM	18,4 %
Ne zna	6,4 %
Odbija	14,6 %

Tabela D-5. Nacionalnost.

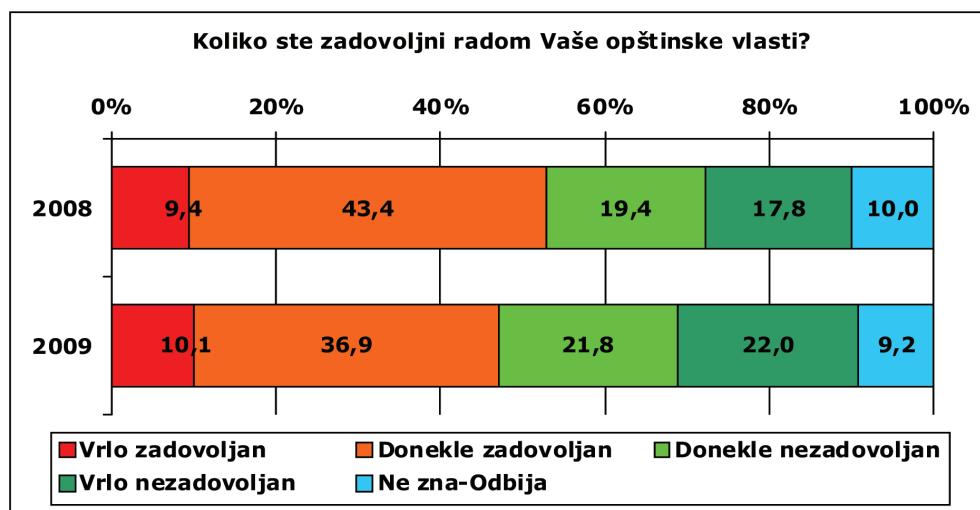
Nacionalnost:	
Hrvati	19,8 %
Bošnjaci	44,5 %
Srbi	34,2 %
Jugosloveni	1,3 %
Drugo. Šta? (Makedonac)	0,2 %

POREĐENJA 2008. i 2009. godine Građani / građanke

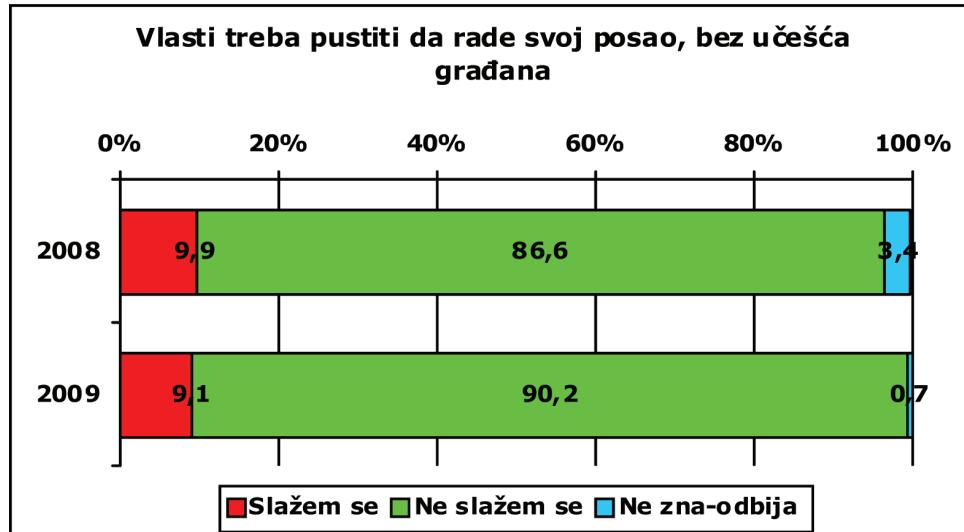
P-1. Možete li mi, molim Vas, reći koliko Vas zanima rad i funkcionisanje Vaše opštine?

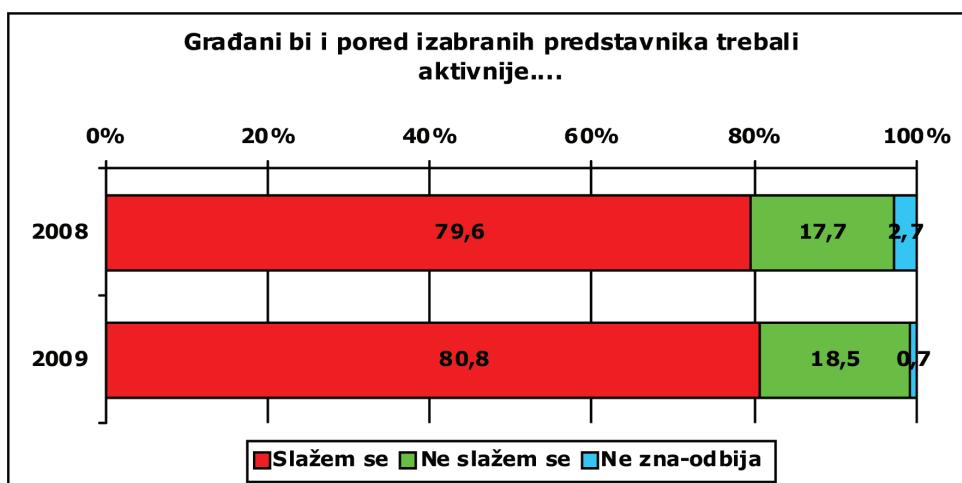
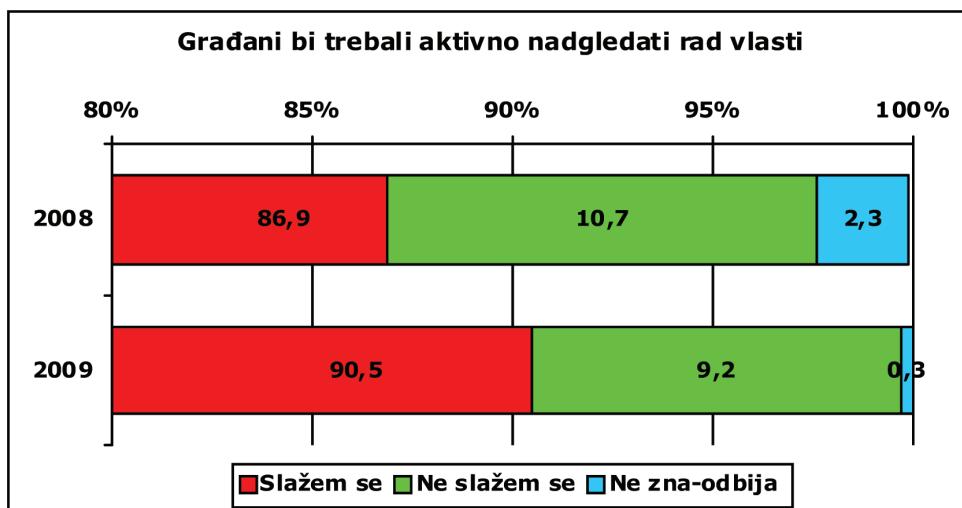

P-2. Koliko ste zadovoljni radom Vaše opštinske vlasti?

P-3. Molimo Vas da nam kažete da li se slažete ili ne sa svakom od sljedećih tvrdnji.

P-4. Znate li da li građani Vaše opštine sudjeluju u procesu donošenja odluka i na koji način to rade?

Način učestvovanja	Da li građani mogu koristiti...? 2009.		
	DA	NE	Ne zna/odbija
1. Referendum	28,0 %	67,7 %	4,3 %
2. Putem mjesne zajednice	71,0 %	25,2 %	3,8 %
3. Zbor građana	57,0 %	35,5 %	7,5 %
4. Građanska inicijativa	51,2 %	41,6 %	7,2 %
5. Javna rasprava	54,5 %	40,7 %	4,8 %
6. Drugi način: nasilno	0,2 %	66,2 %	33,6 %

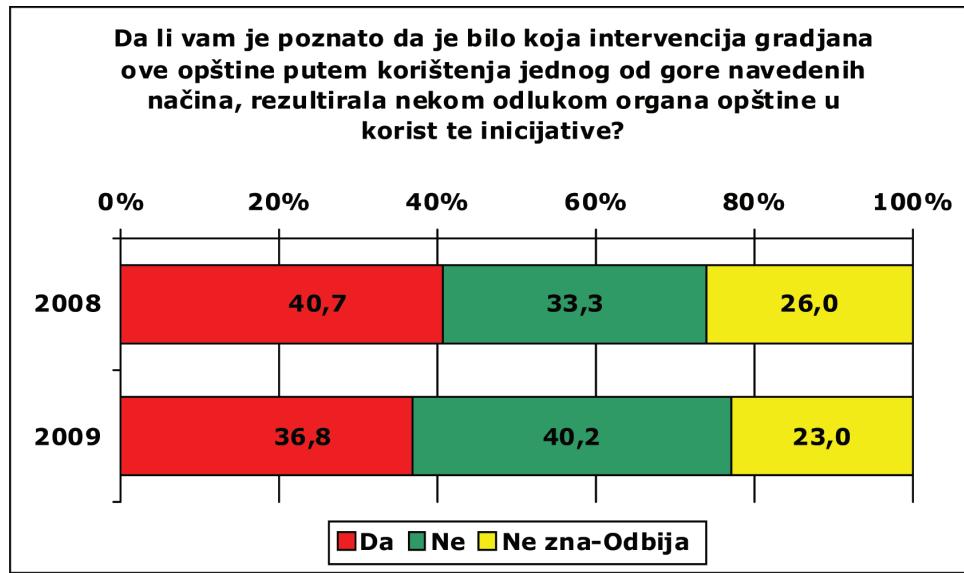
Način učestvovanja	Da li građani mogu koristiti...? 2008.		
	DA	NE	Ne zna/odbija
1. Referendum	33,2 %	59,3 %	7,4 %
2. Putem mjesne zajednice	66,4 %	26,6 %	7 %
3. Zbor građana	50,1 %	41,7 %	8,2 %
4. Građanska inicijativa	56,7 %	35,9 %	7,3 %
5. Javna rasprava	52,1 %	41,2 %	6,7 %
6. Drugi način: nasilno	0,2 %	59,3 %	40,5 %

P-5. Da li ste Vi lično upoznati ili poznajete nekoga ko je na neki od sljedećih načina sudjelovao u procesu donošenja odluka, i na koji način? 2009.

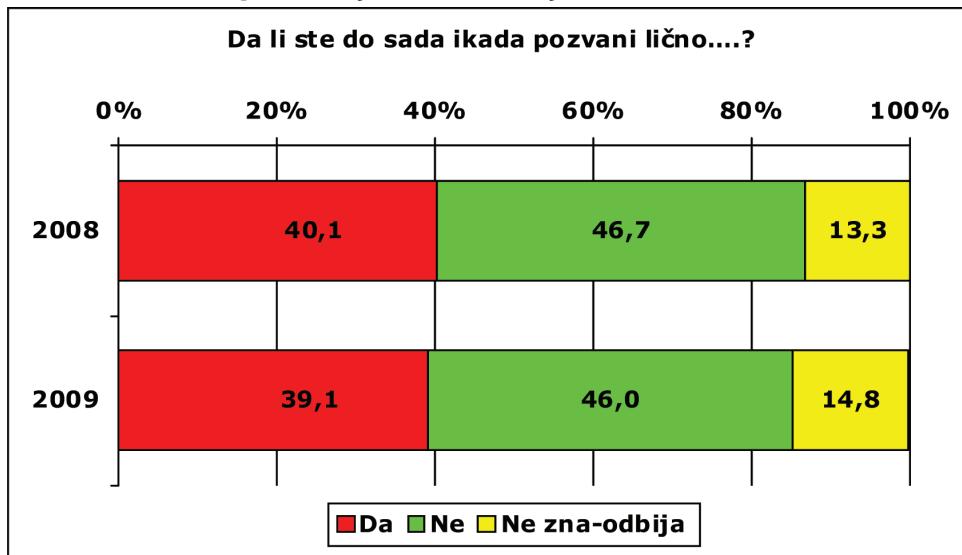
Načini učestvovanja:	Da li ste lično učestvovali? 2009			Da li ste lično učestvovali? 2008.		
	Da	Ne	Ne zna/ odbija	Da	Ne	Ne zna/ odbija
Referendum	24,9%	73,3%	1,8%	35,2%	60,5%	4,3 %
Putem mjesne zajednice	49,4%	48,3%	2,3%	47,1 %	47,9 %	5 %
Zbor građana	45,8	54,0%	0,2%	36,7 %	59,3 %	4,1 %
Građanska inicijativa	32,0%	66,4%	1,6%	34,3 %	59,5 %	6,2 %
Javna rasprava	32,8%	63,4%	3,8%	39,8 %	50,8 %	9,3 %
Drugo: miting	50%	50%				

Načini učestvovanja:	Da li znate nekoga ko je učestvovao? 2009			Da li znate nekoga ko je učestvovao? 2008.		
	Da	Ne	Ne zna/ odbija	Da	Ne	Ne zna/ odbija
Referendum	47,3%	50,5%	2,1%	58%	36,9%	5,1%
Putem mjesne zajednice	80,6%	18,3%	1,1%	73,6%	21,4%	5%
Zbor građana	71,5%	27,1%	1,4%	68,5%	27,8%	3,7%
Građanska inicijativa	61,7%	35,7%	2,5%	64,1%	30,1%	5,9%
Javna rasprava	67,2%	31,0%	1,8%	65,4%	27,7%	6,9%
Drugo: miting	50%	50%				

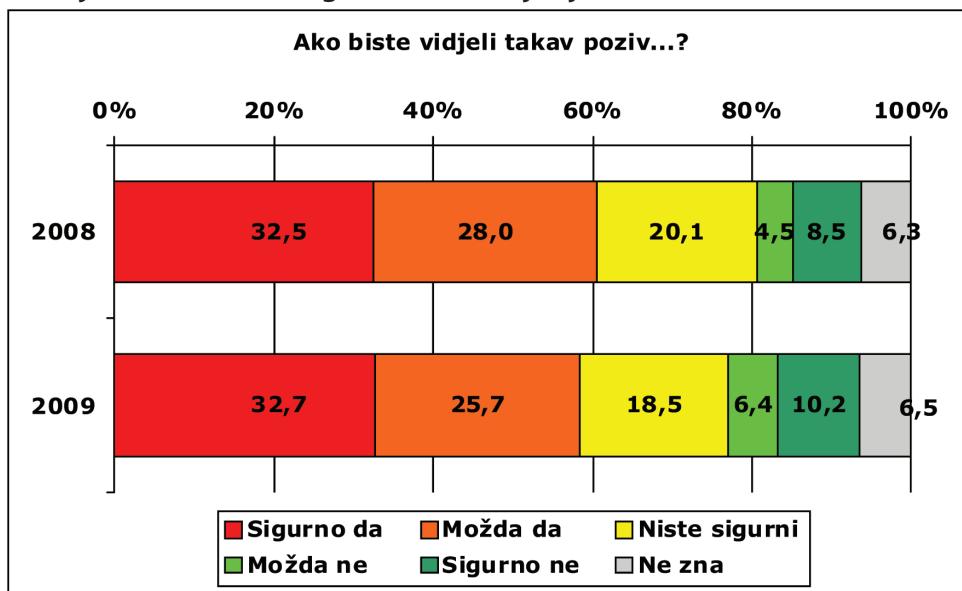
P-6. Da li Vam je poznato da je bilo intervencija građana ove opštine putem korištenja?

P-7. Da li ste do sada ikada pozvani lično ili ste vidjeli neki poziv upućen od strane opštine kojim se građani pozivaju da učestvuju aktivno, svojim prijedlozima i komentarima, u planiranju ili donošenju neke odluke?

P-8. Ako biste vidjeli neki takav poziv, bilo u medijima, bilo da ga lično dobijete, ili budete obaviješteni na neki drugi način, koliko je vjerovatno da biste se odazvali tom pozivu?

P-9. Koji su glavni razlozi zbog kojih biste se odazvali tom pozivu?

Odgovori	2009.	2008.
1. Zato što me zanima, želim biti bolje informisan	50,1%	56,1 %
2. Zato što će mi to pomoći da riješim svoj problem	49,6 %	50,8 %
3. Zato što želim da učestvujem u odlučivanju	40,4%	41,9 %
4. Zbog nefunkcionisanja mjesnih zajednica	19,4 %	13 %
5. Nešto drugo	0,0 %	0,2 %
6. ne zna/odbija	3,3%	1,5 %
Bez odgovora	41,6 %	0,0%

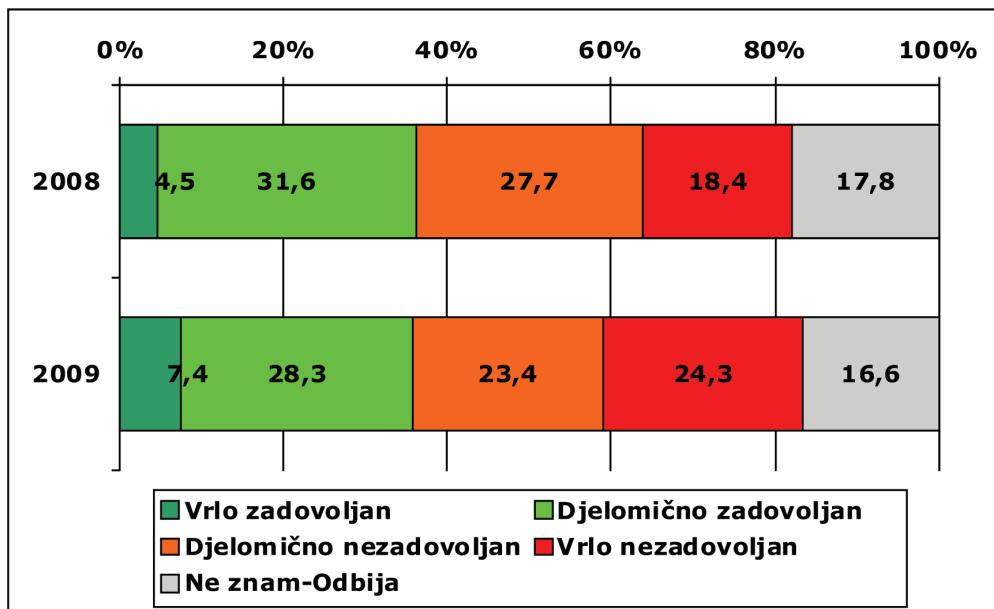
P-10. Koji su glavni razlozi zbog kojih se ne bi odazvali tom pozivu?

Odgovori	2009.	2008.
1. Nezainteresovanost	32,1 %	35,2 %
2. Nedovoljna informisanost o tome kako se učestvuje	12,3%	30,8 %
3. Nedostatak komunikacije sa organima u opštini ili izabranim predstavnicima	15,5 %	10,1 %
4. Zbog uvjerenja da prijedlozi neće biti uvaženi	52,4%	30,8 %
5. Nedovoljan broj građana koji su zainteresovani	15,0 %	8,2 %
6. Nefunkcionisanje mjesnih zajednica	8 %	5,0 %
Ne zna/odbija	2,7 %	0,6 %
Bez odgovora	0,0 %	0,0 %

P-11. Po Vašem mišljenju, koje teme ili pitanja su od posebnog interesa za građane da uzmu učešća u odlučivanju o njima?

Odgovori	2009	2008
1. Infrastruktura (putevi, vodovod, kanalizacija...)	41,3 %	33,8 %
2. Ekologija (zaštita životne sredine)	21,9 %	19,5 %
3. Nacrt budžeta	30,3 %	31,5 %
4. Pospješivanje egzistencije građana (zapošljavanje, urbano planiranje, razvoj...)	65,1 %	57,1 %
5. Obrazovanje, sport i pitanja mladih	28,3 %	28,1 %
Ne zna/odbija	10,8 %	15,3 %

P-12. Kako biste ocijenili rad savjeta Vaše mjesne zajednice?

P-13. U cjelini gledano, koliko imate povjerenja u rad Vaše lokalne uprave?

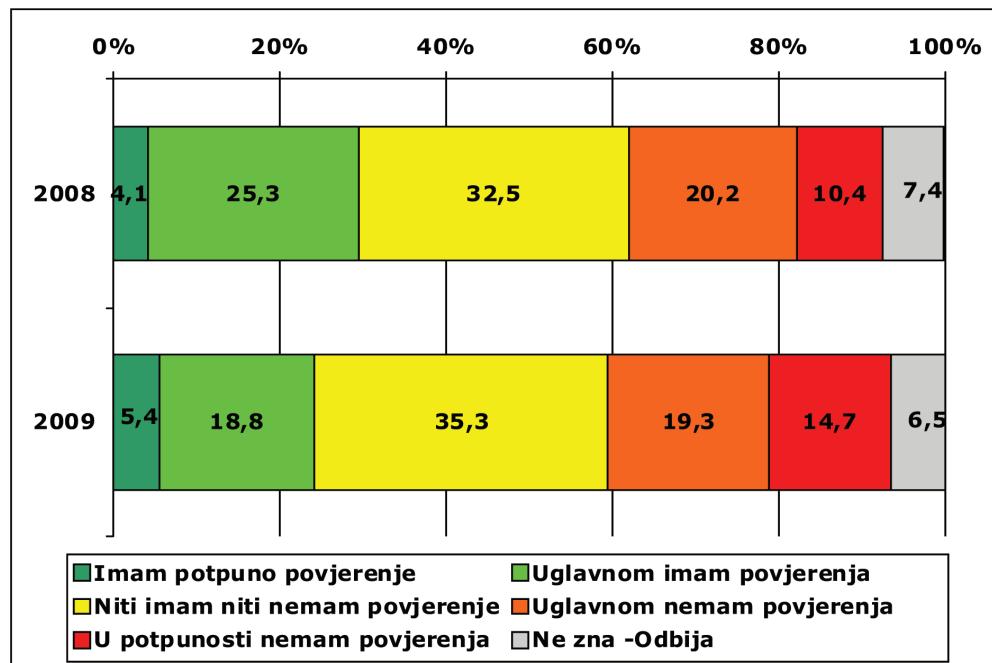

Tabela P-14. Na koji način se informišete o radu lokalne uprave? 2008.

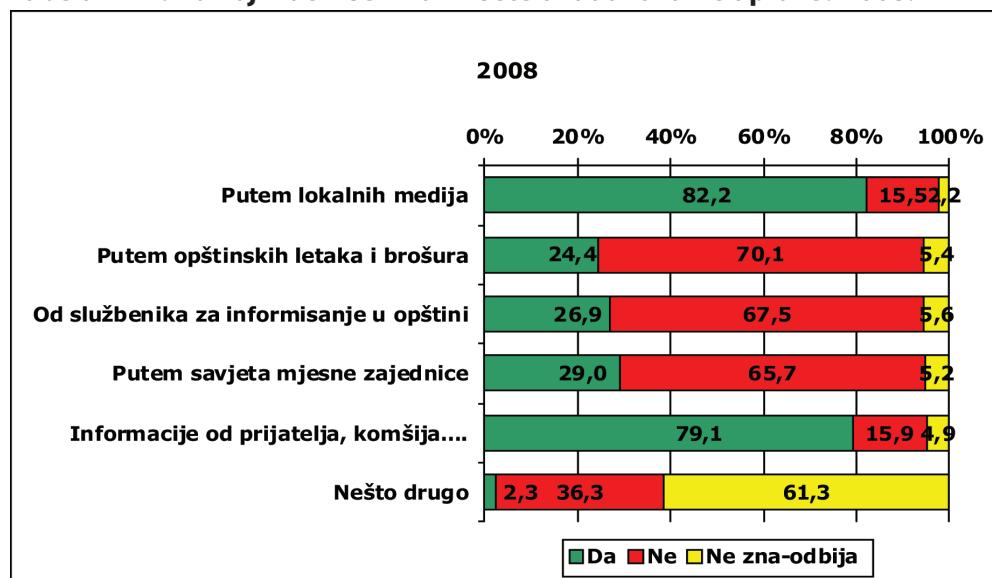
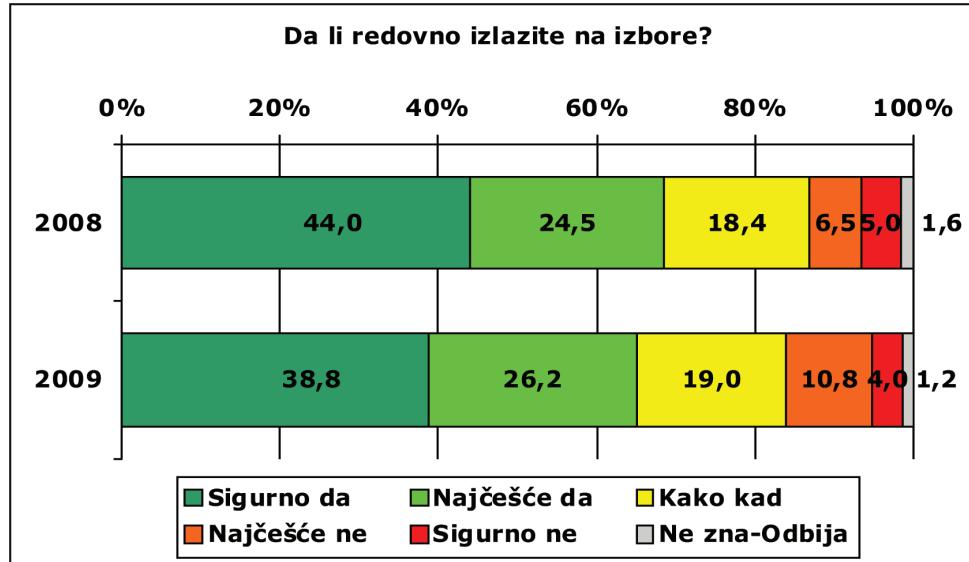

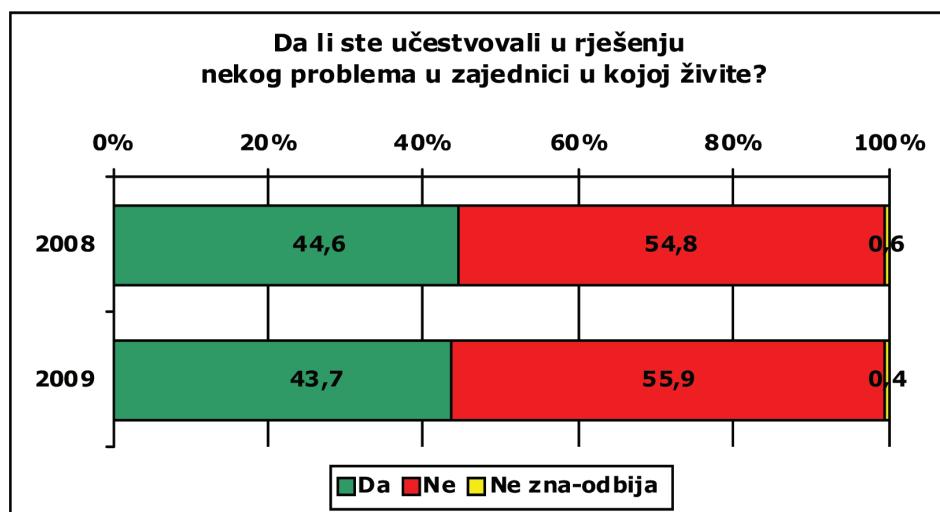
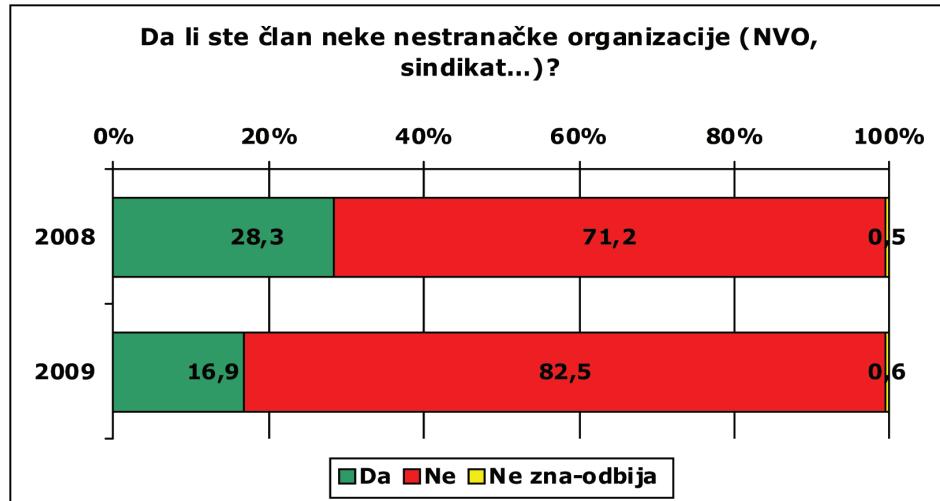
Tabela P-14. Na koji način se informišete o radu lokalne uprave? 2009.

TVRDNJA:	DA	NE	Ne zna/odbija
Putem lokalnih medija (lokalni radio, tv, novine...)	77,9 %	20,3 %	1,8 %
Putem opštinskih letaka i brošura	20,4 %	76,1 %	3,5 %
Od službenika za informisanje u opštini	15,2 %	80,9 %	3,9 %
Putem savjeta mjesne zajednice	20,3 %	76,4 %	3,3 %
Informacije od prijatelja, komšija...	81,1 %	16,3 %	2,6 %
Nekako drugačije, preko Interneta	2,2 %	50,2 %	47,6 %

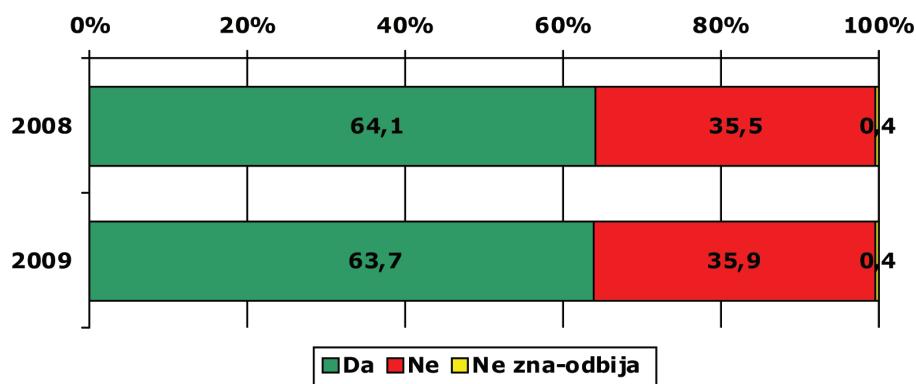
P-15. Da li redovno izlazite na izbore?.

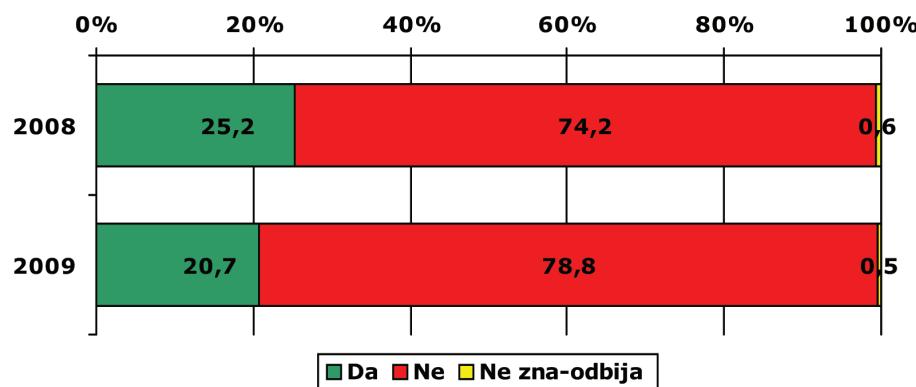
P-16. Molimo Vas da nam odgovorite sa DA ili NE na sljedeća pitanja...!

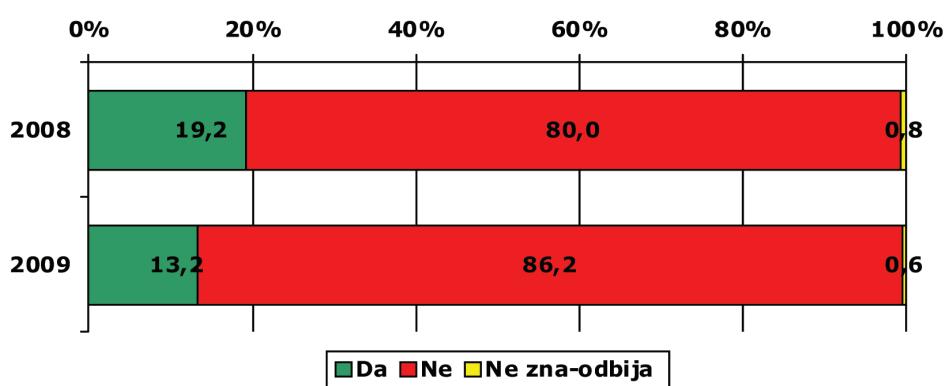
Da li ste ikada potpisali peticiju ili na neki drugi način učestvovali u nekoj javnoj kampanji?

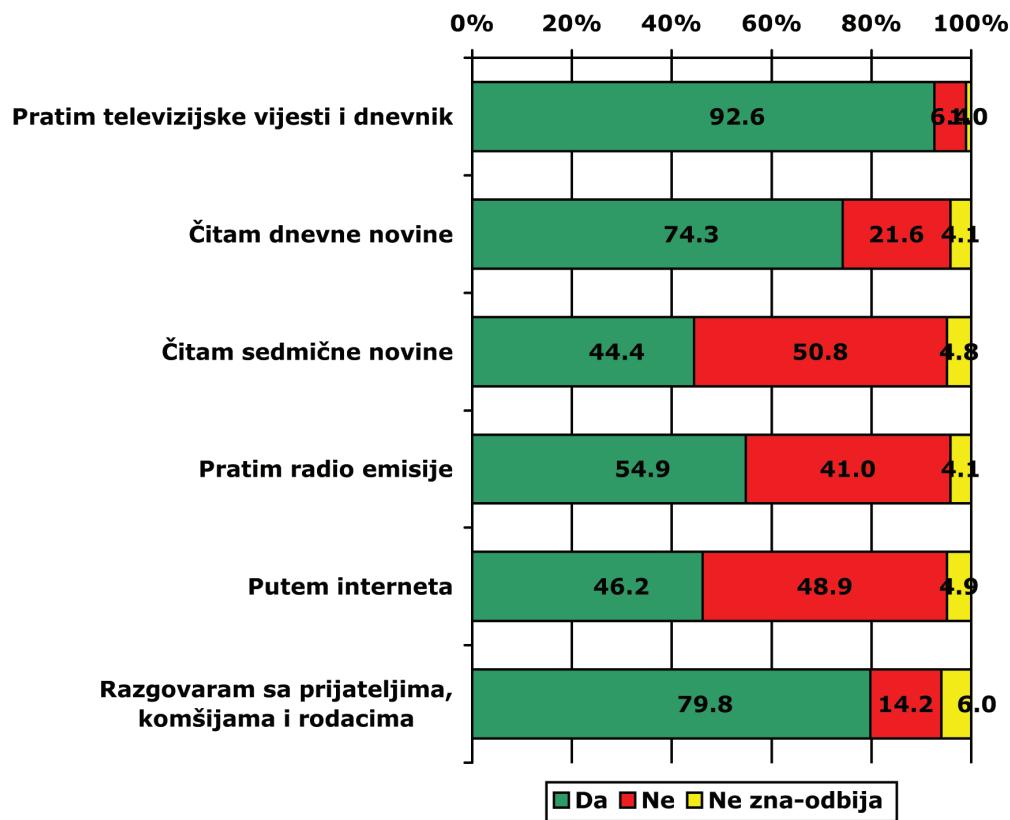
Da li ste konsultovali predstavnike vlasti oko nekog problema ili prijedloga?

Da li ste putem radio i TV emisija ili novina, iznijeli problem Vaše zajednice u javnost?

Na koji od ovih načina se informišete o dešavanjima u zemlji i svijetu? 2008

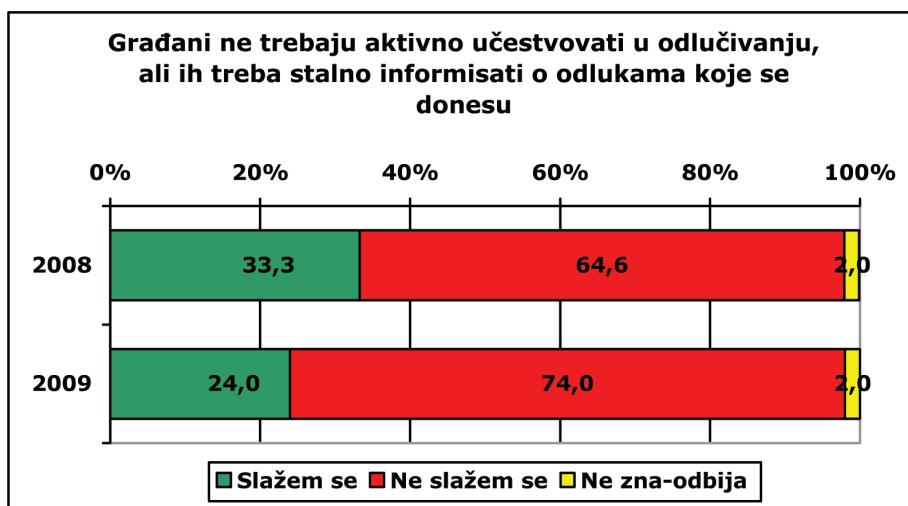
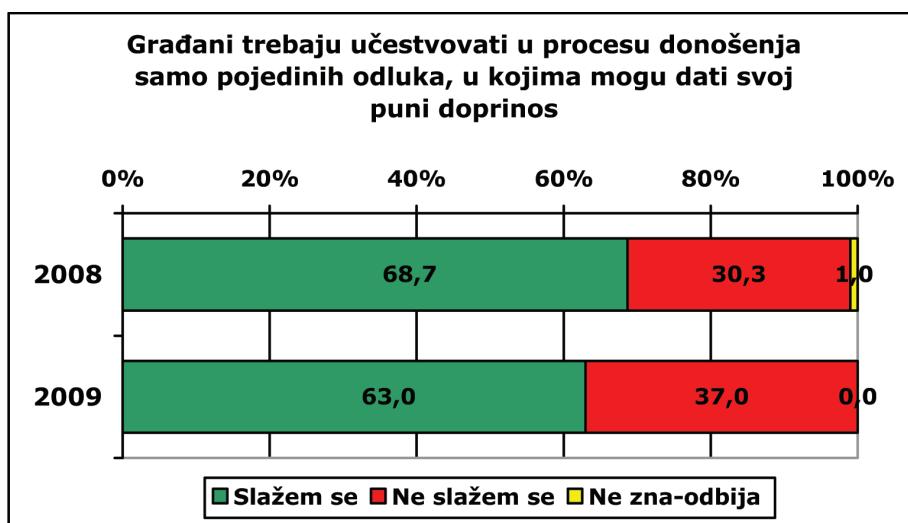
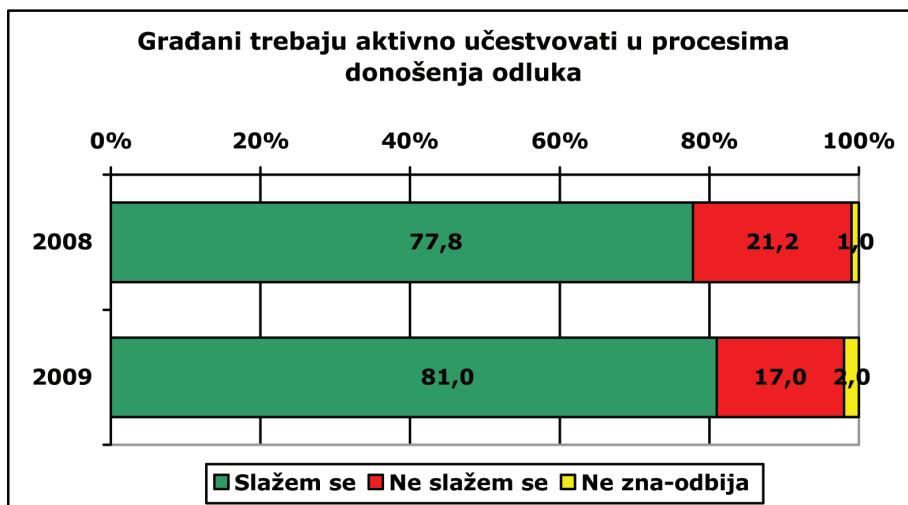

P-17. Na koji od ovih načina se informišete o dešavanjima u zemlji i svijetu?

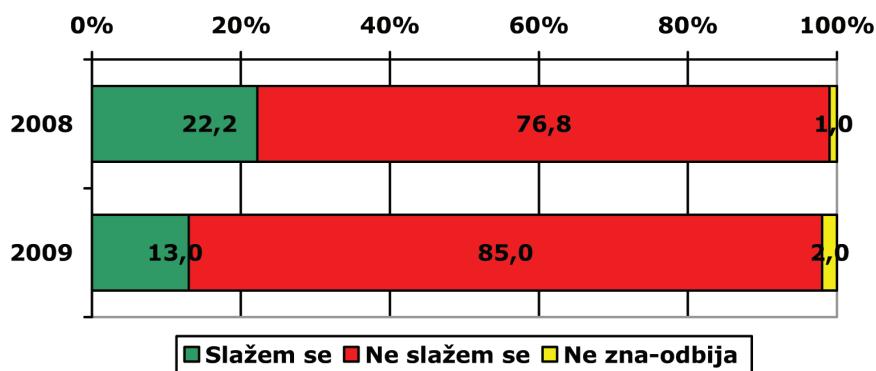
Načini informisanja:	Odgovori na sljedeća pitanja		
	DA	NE	Ne zna/odbija
1. Pratim televizijske vijesti i dnevnik	89,1 %	10,4 %	0,5 %
2. Čitam dnevne novine	62,8 %	35,6 %	1,6 %
3. Čitam sedmične novine	26,9 %	70,1 %	3,0 %
4. Pratim radio emisije	43,8 %	53,3 %	2,9 %
5. Putem Interneta	46,0 %	52,0 %	2,0 %
6. Razgovaram sa prijateljima, komšijama i rođacima	85,8 %	11,7 %	2,5 %

POREĐENJA 2008. i 2009. GODINE SLUŽBENICI

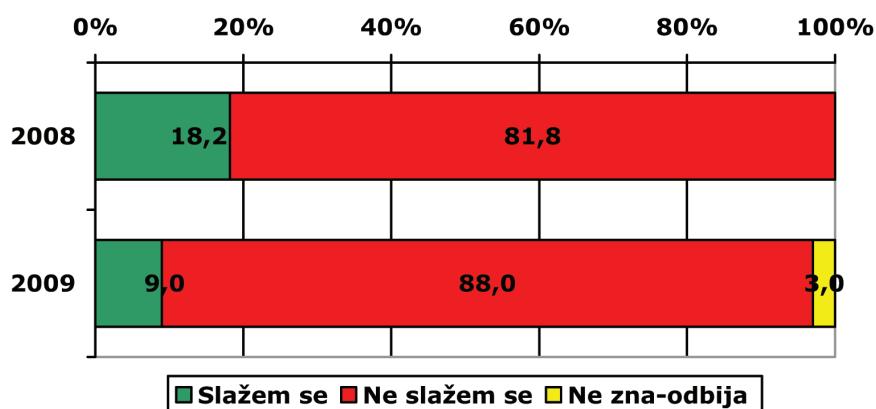
P1. U tabeli se nalaze tipične tvrdnje i mišljenja ljudi po pitanju odnosa građana u donošenju odluka na nivou opštine. Molim Vas da kažete da li se slažete ili ne slažete sa svakom od tih tvrdnji.

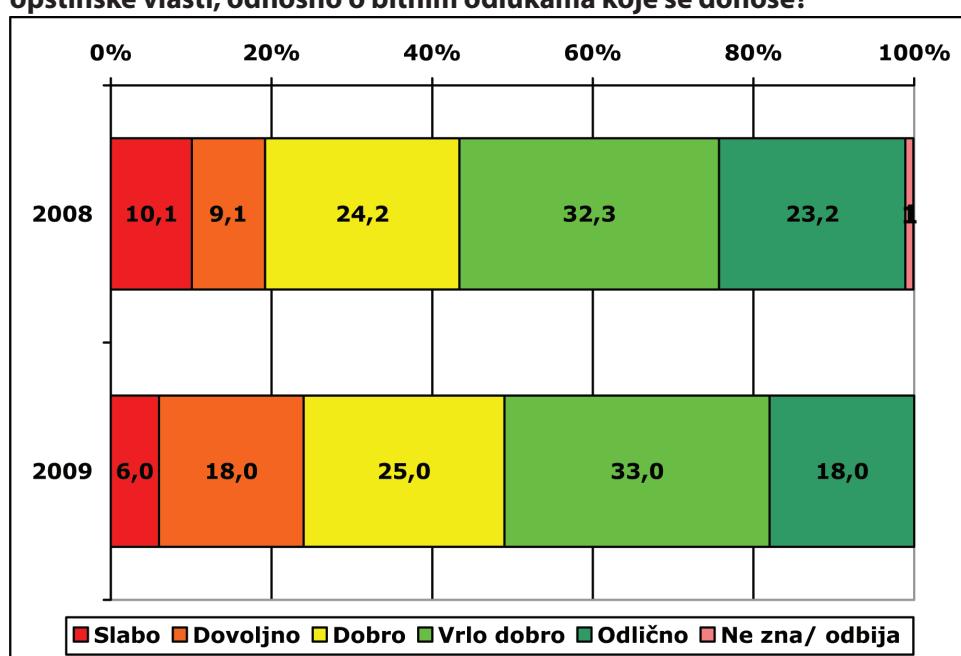
**Učešće građana u odlučivanju usporava
donošenje odluka i potrebno ga je svesti
na najmanju moguću mjeru**

**Građani su izabrali svoje predstavnike i njihovo
učešće u odlučivanju je zbog toga nepotrebno**

P2. Kako biste, na skali školskih ocjena od 1 do 5, ocijenili Vaš stepen informisanosti o radu opštinske vlasti, odnosno o bitnim odlukama koje se donose?

Grafikon 6

P3. Da li se, prema informacijama kojima Vi raspolažete, u ovoj opštini primjenjuju sljedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana?

Referendum

	2008	2009
Da	17.3	14
Ne	76.5	85
Ne zna-odbija	6.1	1
Total	100.0	100.0

Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/ načinima učešća građana?

Referendum

	2008.	2009.
Zadovoljavajući	29.4	35.7
Nezadovoljavajući	29.4	35.7
Bez odgovora - odbija odgovoriti	41.2	28.6
Total	100.0	100.0

Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donesenih odluka?

Referendum

	2008.	2009.
Bez odgovora	47.1	7.1
Da	29.4	35.7
Ne	23.5	57.1
Total	100.0	100.0

Da li se, prema informacijama kojima Vi raspolažete, u ovoj opštini primjenjuju sljedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana?

Inicijative mjesnih zajednica

	2008.	2009.
Da	75.5	83.0
Ne	20.4	17.0
Ne zna - odbija	4.1	0
Total	100.0	100.0

Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/ načinima učešća građana?

Inicijative mjesnih zajednica

	2008.	2009.
Zadovoljavajući	57.5	54.2
Nezadovoljavajući	26.0	32.5
Bez odgovora - Odbija odgovoriti	16.5	13.2
Total	100.0	100.0

Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donesenih odluka?

Inicijative mjesnih zajednica

	2008	2009
Bez odgovora	34.3	6.0
Da	47.8	66.3
Ne	17.9	27.7
Total	100.0	100.0

Da li se, prema informacijama kojima Vi raspolažete, u ovoj opštini primjenjuju sljedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana?

Zbor građana

	2008.	2009.
Da	56.1	68.1
Ne	39.8	31.0
Ne zna-odbija	4.1	1.0
Total	100.0	100.0

Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/ načinima učešća građana?

Zbor građana

	2008.	2009.
Zadovoljavajući	50.0	58.8
Nezadovoljavajući	38.9	36.8
Ne zna -odbija	11.1	4.4
Total	100.0	100.0

Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već raniјe donešenih odluka?

Zbor građana

	2008.	2009.
Bez odgovora	35.4	1.5
Da	43.8	60.3
Ne	20.8	38.2
Total	100.0	100.0

Da li se, prema informacijama kojima Vi raspolažete, u ovoj opštini primjenjuju sljedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana?

Građanske inicijative

	2008.	2009.
Da	72.2	76.0
Ne	20.6	23.0
Ne zna-odbija	7.2	1.0
Total	100.0	100.0

Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/ načinima učešća građana?

Građanske inicijative

	2008.	2009.
Zadovoljavajući	50.7	35.5
Nezadovoljavajući	29.0	56.6
Ne zna -odbija	20.3	7.9
Total	100.0	100.0

Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već raniјe donešenih odluka?

Građanske inicijative

	2008.	2009.
Bez odgovora	39.1	1.3
Da	39.1	60.5
Ne	21.9	38.2
Total	100.0	100.0

Da li se, prema informacijama kojima Vi raspolažete, u ovoj opštini primjenjuju sljedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana?

Javna rasprava

	2008.	2009.
Da	82.8	83.0
Ne	14.1	16.0
Ne zna-odbija	3.0	1.0
Total	100.0	100.0

Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/ načinima učešća građana?

Javna rasprava

	2008.	2009.
Zadovoljavajući	43.9	45.8
Nezadovoljavajući	36.6	51.8
Bez odgovora - Odbija odgovoriti	19.5	2.4
Total	100.0	100.0

Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donesenih odluka?

Javna rasprava

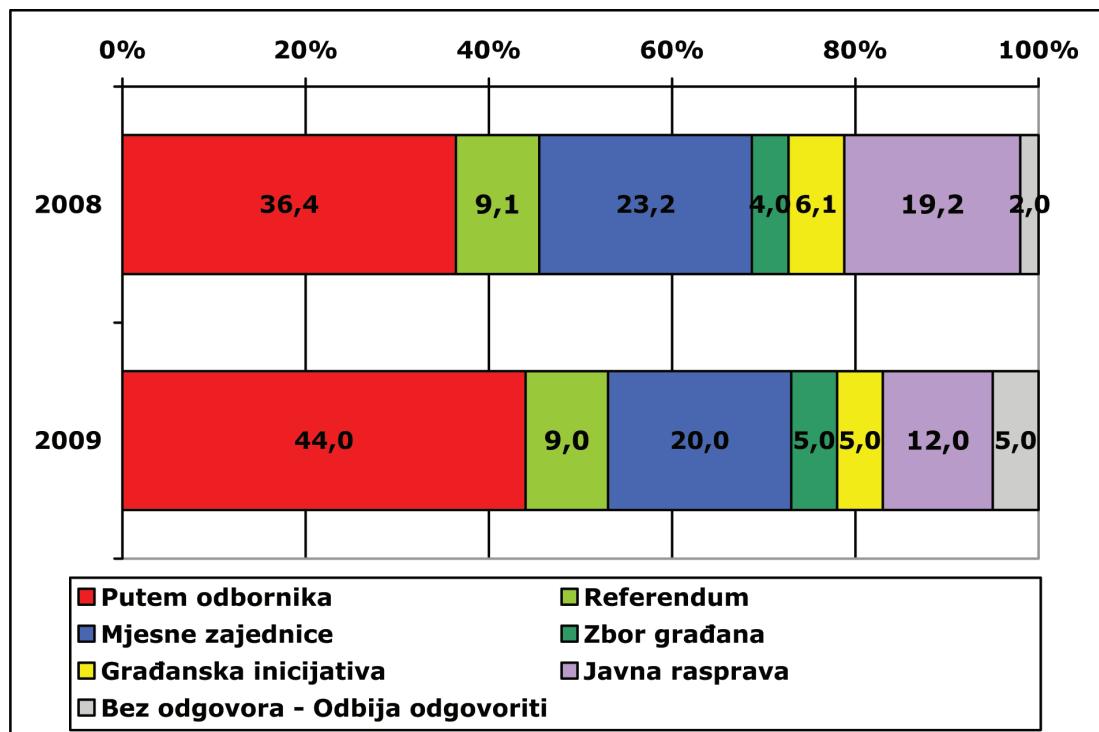
	2008.	2009.
Bez odgovora	35.5	1.2
Da	42.1	67.5
Ne	22.4	31.3
Total	100.0	100.0

Da li se, prema informacijama kojima Vi raspolažete, u ovoj opštini primjenjuju sljedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana?

Neki drugi način koji ovdje nije spomenut?

	2008.	2009.
Da	5.2	0.0
Ne	66.7	99.0
Ne zna - odbija	28.1	1.0
Total	100.0	100.0

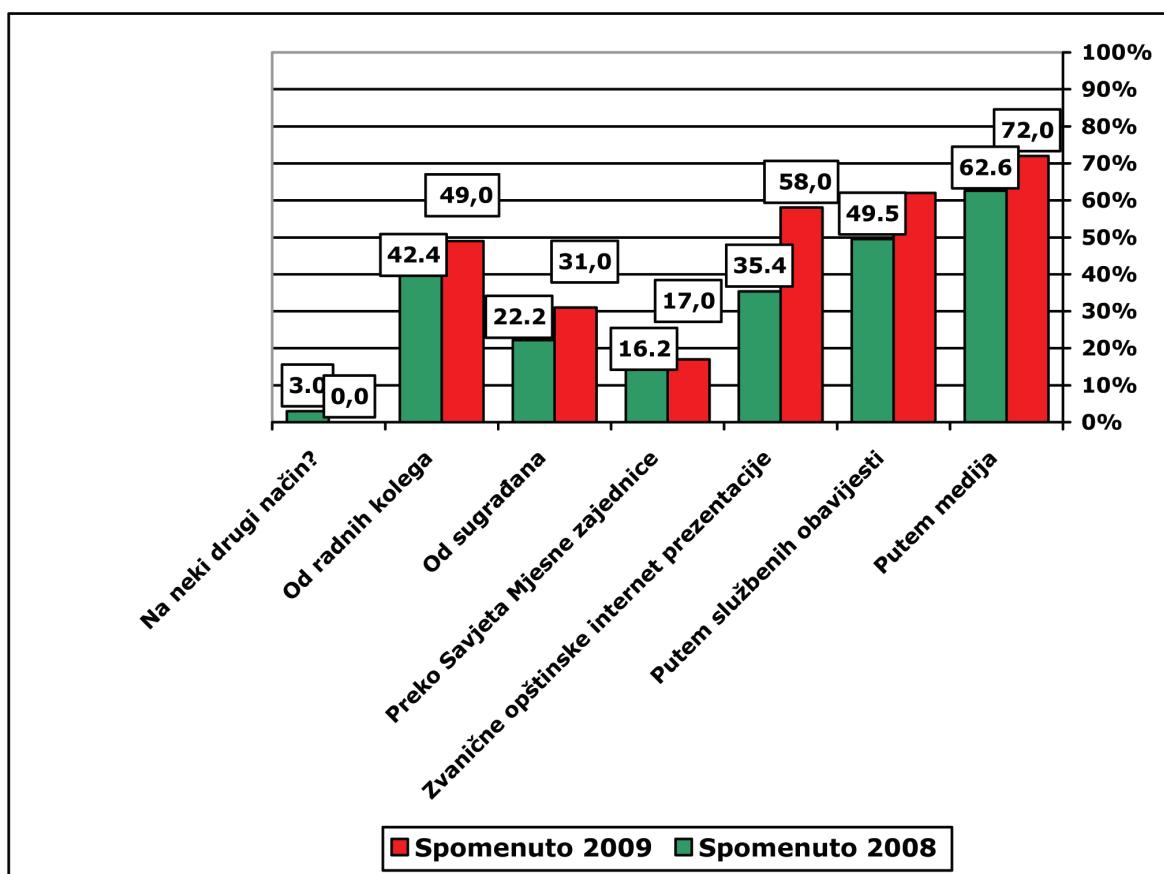
P-6. Koji od ovih načina učešća građana u procesu odlučivanja je po Vašem mišljenju najefikasniji u ovoj opštini?

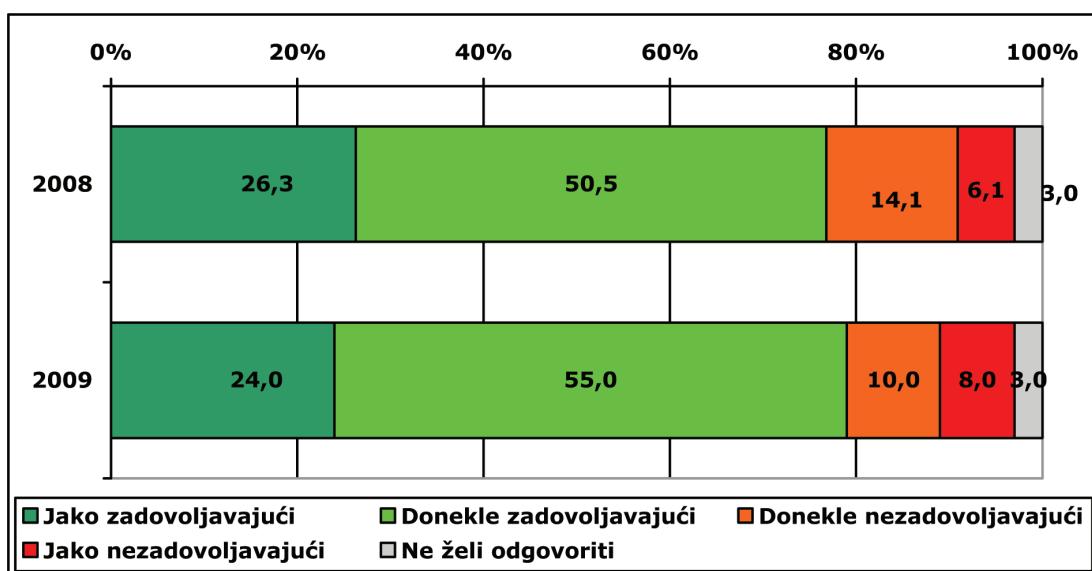
P-7. Po Vašem mišljenju, koje teme ili pitanja su od posebnog interesa za građane da uzmu učešća u odlučivanju o njima na lokalnom nivou?

Teme/pitanja:	2009.	2008.
Infrastruktura (putevi, vodovod, kanalizacija...)	82,0 %	72,7 %
Ekologija (zaštita životne sredine)	40,0 %	30,3 %
Nacrt budžeta	61,0 %	42,4 %
Pospješivanje egzistencije građana (zapošljavanje, urbano planiranje, razvoj...)	60,0 %	44,4 %
Obrazovanje, sport i pitanja mladih	43,0 %	32,3 %
Nešto drugo. Šta?	-	3,0 %

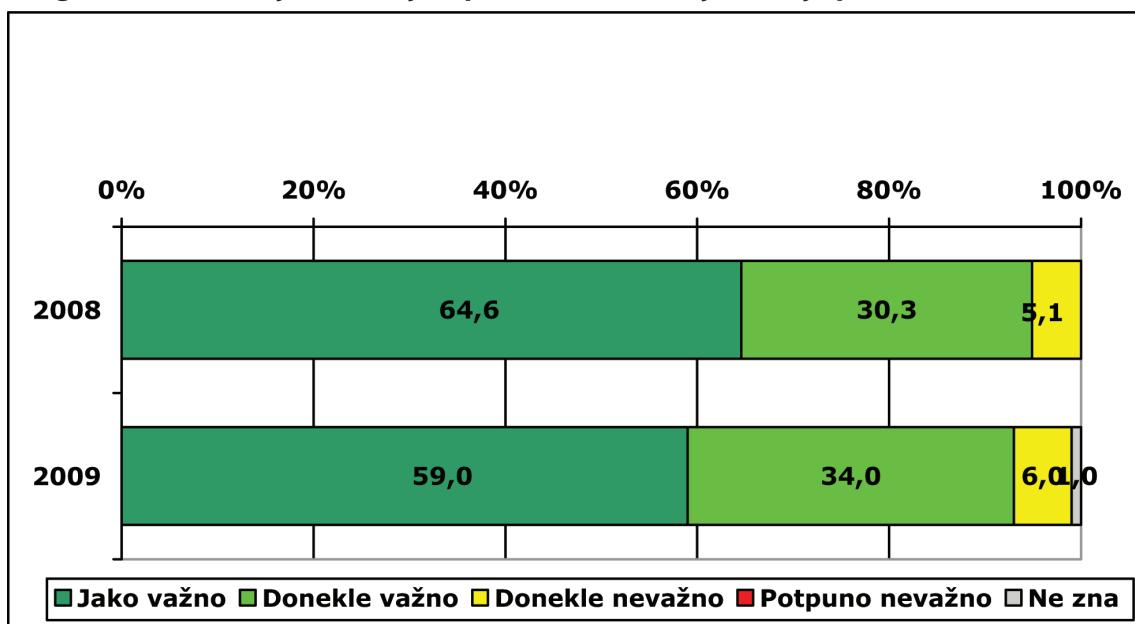
P8. Na koje se sve načine informišete o mogućnostima učešća u procesu donošenja nekih odluka?

P9. Kako biste ocijenili stepen dostupnosti informacija građanima o mogućnostima učestvovanja u procesu odlučivanja?

P10. Koliko je, po Vašem mišljenju, važno da građani, osim putem svojih zastupnika, i na druge načine aktivnije učestvuju u procesu odlučivanja u ovoj opštini?

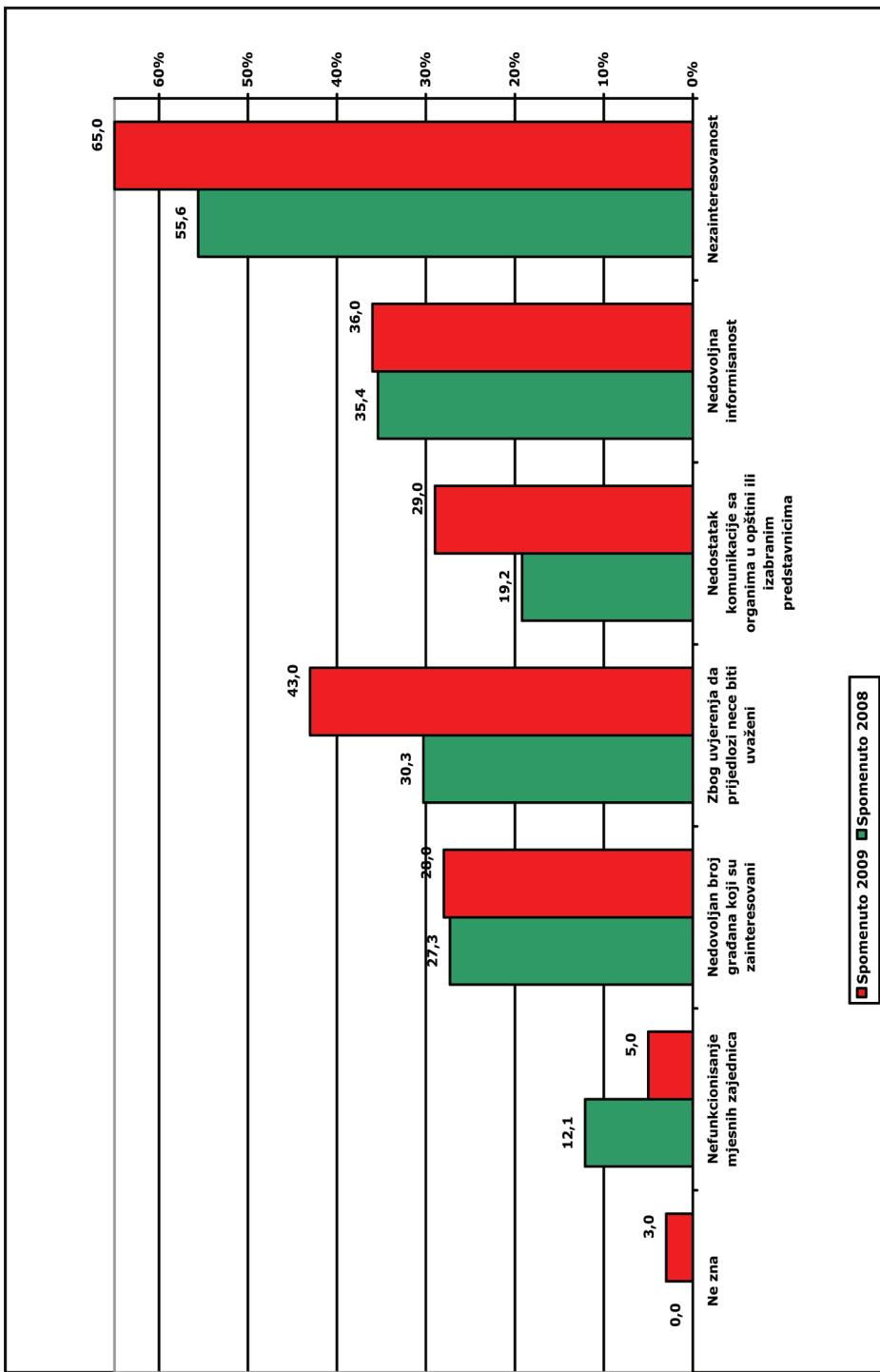

Tabela P11. Koji su, po Vašem mišljenju, glavni razlozi zbog kojih građani ne učestvuju u većoj mjeri u procesima odlučivanja u svojoj opštini?

P12. U cijelini gledano, koliko imate povjerenja u rad vaše lokalne uprave?

